

Chirurgie pankreatu a sleziny

J. Hlavsa, P. Moravčík

Chirurgická Klinika LFMU FN Brno
Bohuncie

Přehled

- Ošetrovatelská péče po operaci pankreatu
- Ošetrovatelská péče po operaci sleziny
- Chirurgická anatomie
- Chirurgická fyziologie
- Zobrazovací metody
- Typy chirurgických výkonů na pankreatu
- Akutní pankreatitida
- Karcinom pankreatu
- Chronická pankreatitida
- Cystické nádory pankreatu
- Neuroendokrinní nádory pankreatu (PNENs)
- Ampulomy, nádory distálního choledochu
- Traumata pankreatu, vrozené vývojové vady, metastázy nádorů jiných lokalizací do pankreatu
- Chirurgie sleziny

Ošetrovatelská péče po operaci pankreatu

Většina pacientů po operaci na JIP

Nutnost časté kontroly břišních drénů – nebezpečí závažného krvácení nebo pankreatické píštěle.

Monitorace odpadů z naso-gastrické sondy.

Časná enterální nutrice

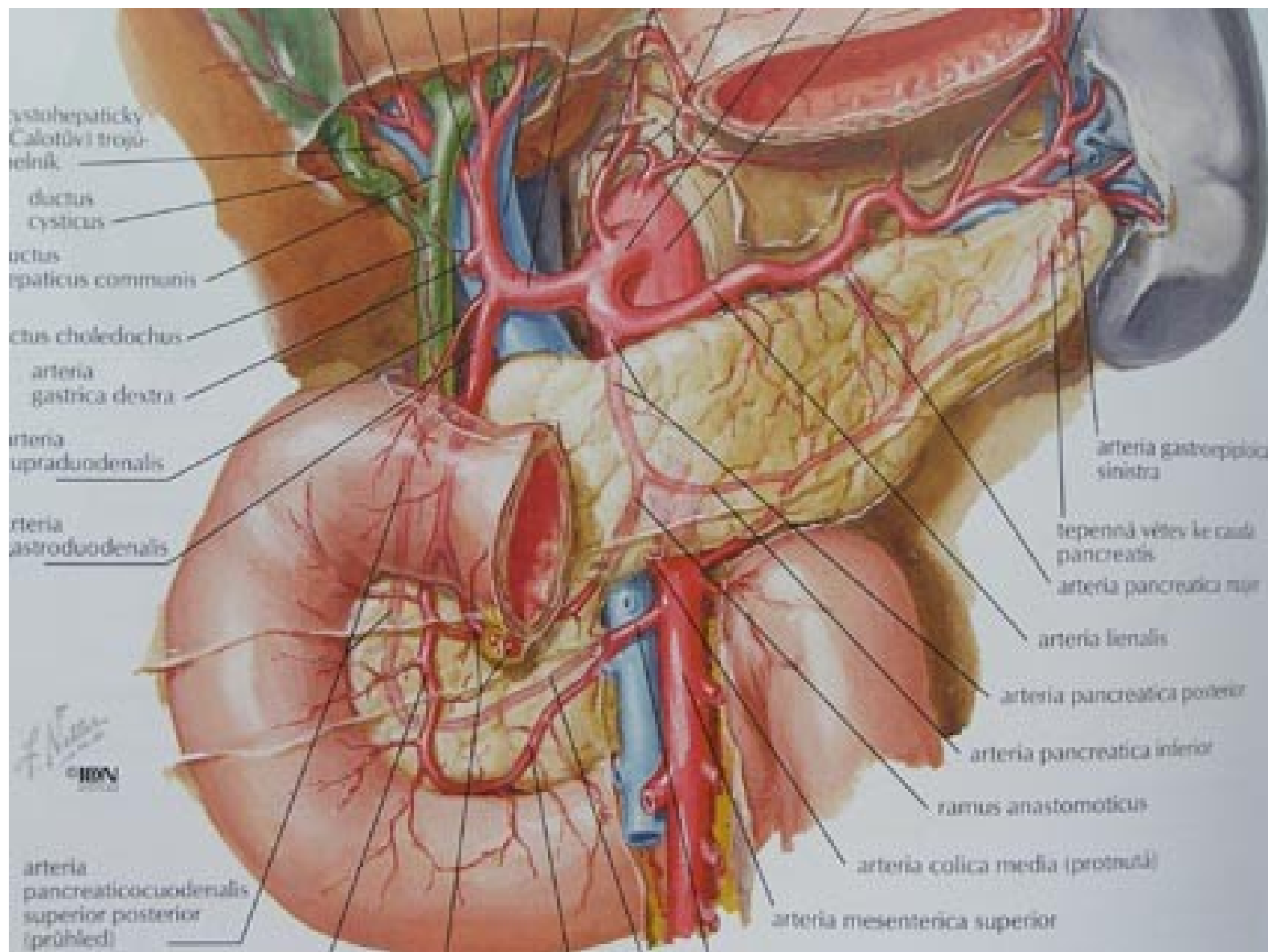
Časná vertikalizace

Monitorace glykémie

Ošetrovateľská péče po operaci sleziny

- Nejčastěji je splenektomie indikována pro trauma. Méně časté jsou různé hematologické indikace.
- Časté monitorování břišních drénů – nebezpeční náhlého intraabdominálního krvácení. Jednou z možných komplikací pankreatická píštěl při peroperačním poranění kaudy pankreatu.
- Monitirace krevního obrazu
- Pacienti jsou ve většině případů časně zatěžováni perorální stravou.

Chirurgická anatomie

Chirurgická FYZIOLOGIE

exokrinní pancreas

pankreatická šťáva 1-1,5 litry / 24 hodin

(Pozn.: Velká variabilita při různých stupních poškození pankreatické tkáně)

Složení

bikarbonáty + pankreatické enzymy (proteazy -trypsin, chymotrypsin, lipázy - pankreatická lipáza, fosfolipáza A, cholesteroeesteráza, lecitináza, amylazy).

Chirurgická fyziologie

exokrinní pankreas

Velká funkční rezerva pankreatu

Steatorea je přítomna až při destrukci 90% parenchymu

Pankreatická malabsorpce

- Snížená lipolýza : zvyšuje obsah tuku ve stolici -> porucha střevní motility - > zrychlený tranzit time
- Snížené vstřebávání vitamínů A,D,E, K

Klinické projevy: nápadná flatulence, abdominální bolesti, hubnutí

Terapie: suplementace pankreatických enzymů v tbl formě

Relativní exokrinní insuficience v důsledku rekonstrukce po resekčním výkonu na pankreatu v případě napojení pankreatu do žaludku.

Chirurgická FYZIOLOGIE

endokrinní pankreas

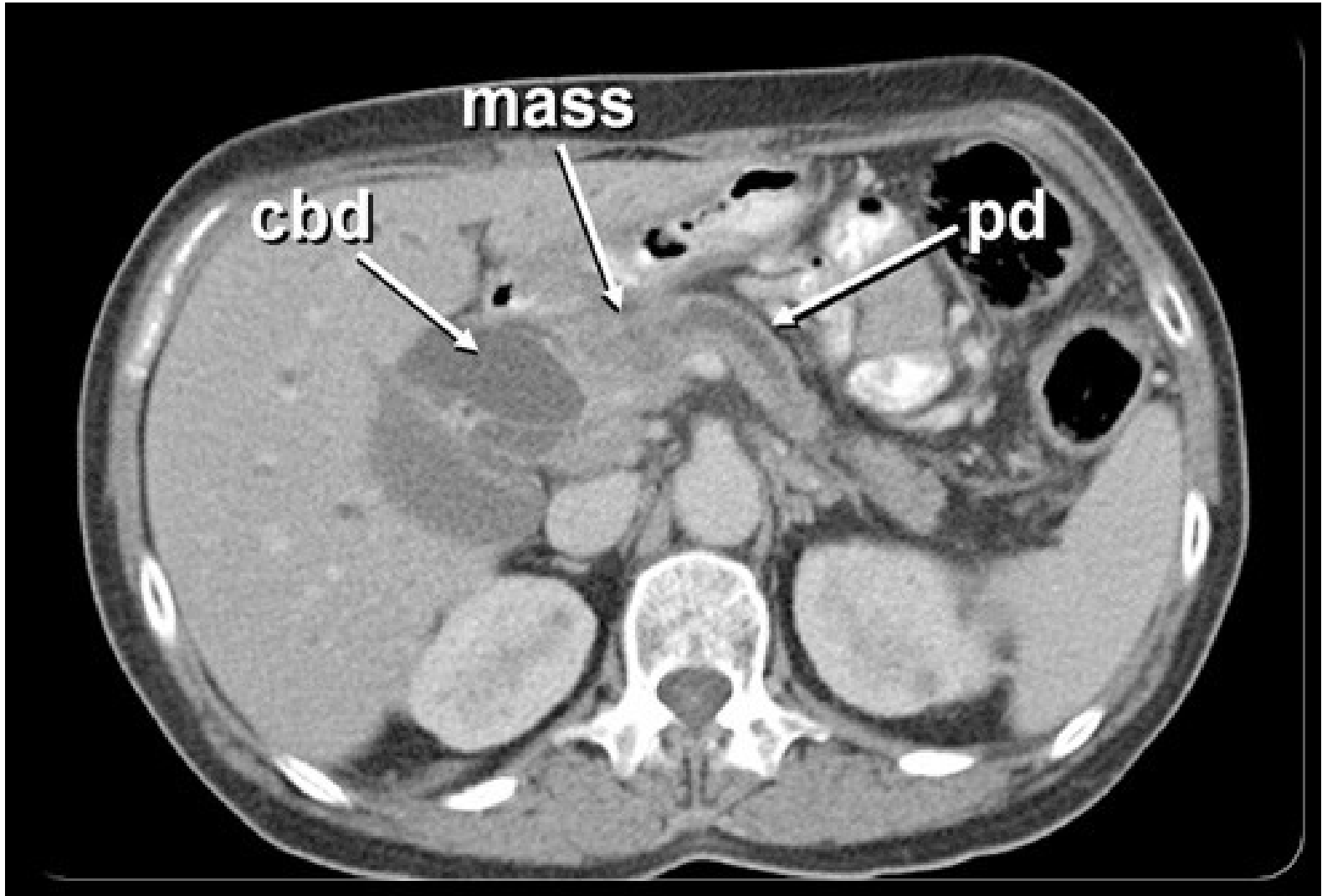
- Základem jsou ostrůvky buněk - **Langerhansovy ostrůvky** (insulae pancreaticae)
- Ve žláze jsou rozptýleny nerovnoměrně - ↑↑ ocas, ↓↓ hlava pankreatu
- Produkce: B- inzulin, A- glukagon, D- somatostatin, F – pankreatický polypeptid, dále gastrin, serotonin
- Nově vzniklý DM může být indikátorem časného karcinomu pankreatu !
- Nebezpečím po totální pankreatektomie je tzv. Brittle diabetes – ataky náhlé hypoglykémie s nebezpečím hypoglykemického komatu.

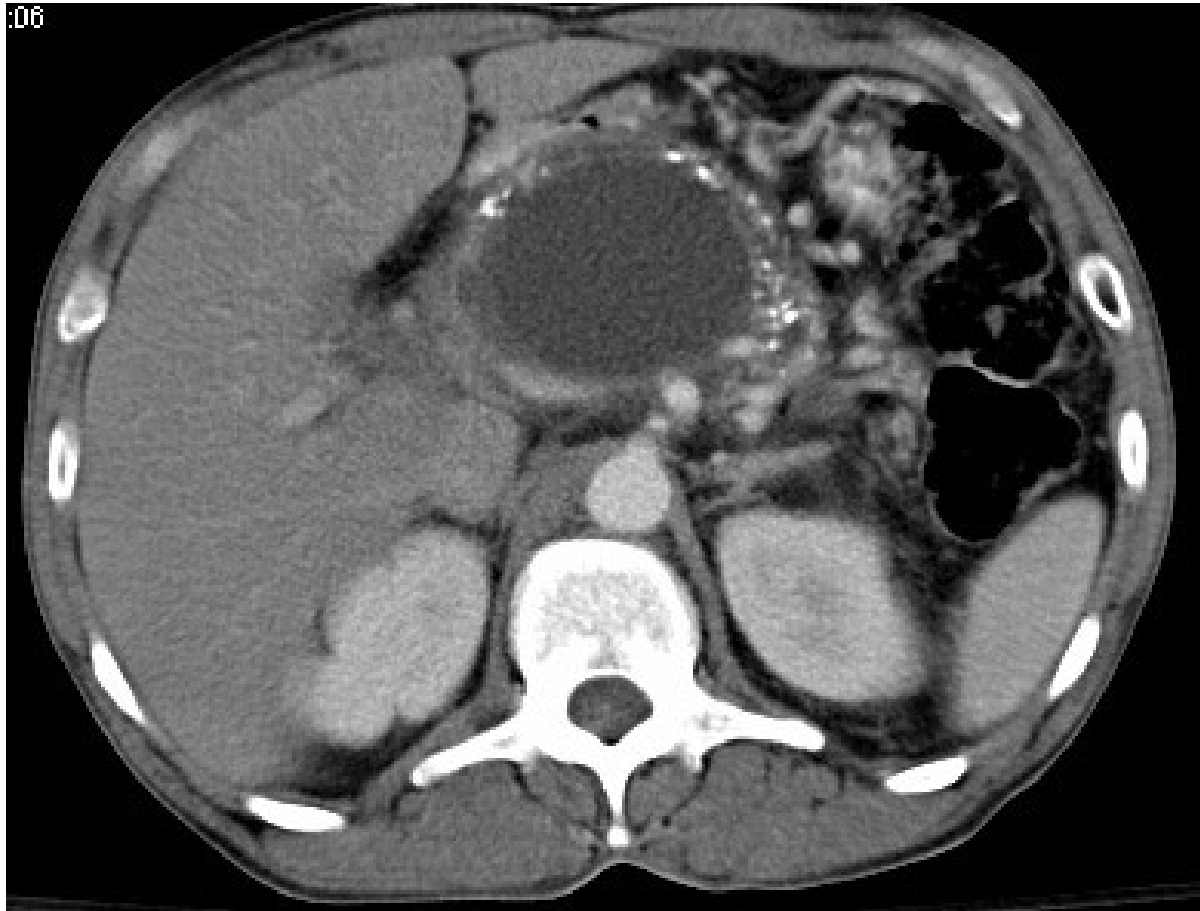

Zobrazovací metody

CT

- MR / MRCP
- EUS (endoskopická ultrasonografie) **resp.** EUS FNAB (fine needle aspiration biopsy).
- ERCP (endoskopická retrográdní cholangio-pankreatikografie)
- PET CT (pozitronová emisní výpočetní tomografie)
- PET MR

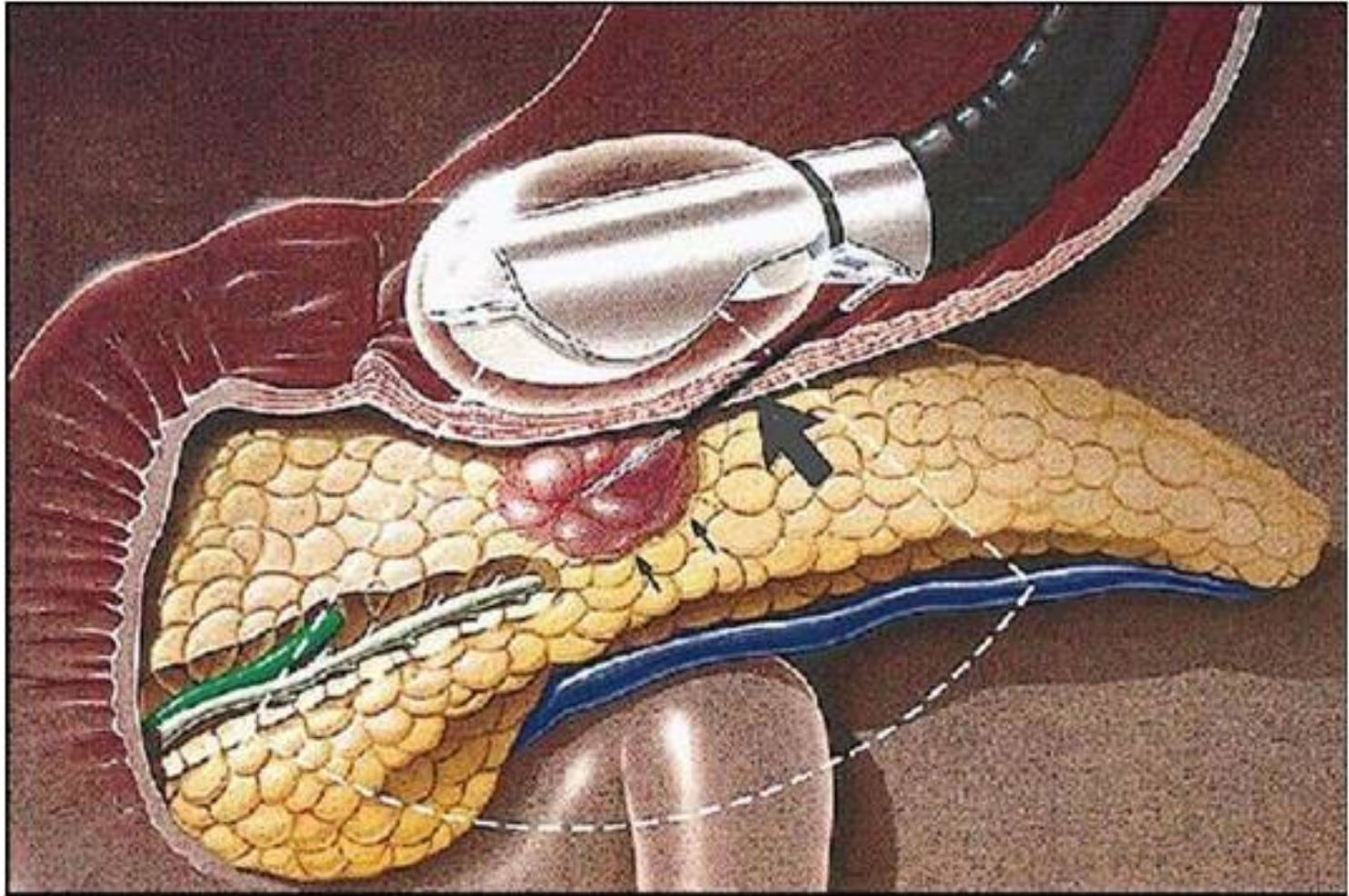

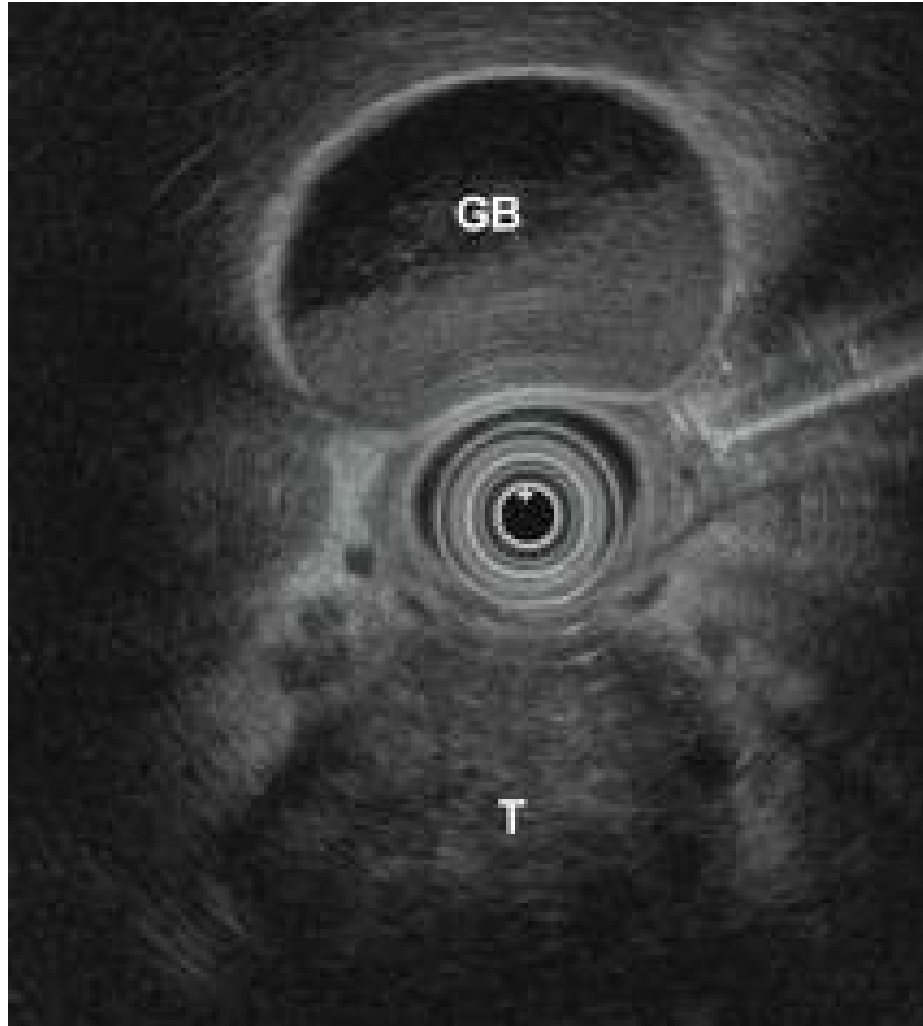

:06

Endoscopic Ultrasound

EUS

EUS

Fine Needle Aspiration Biopsy

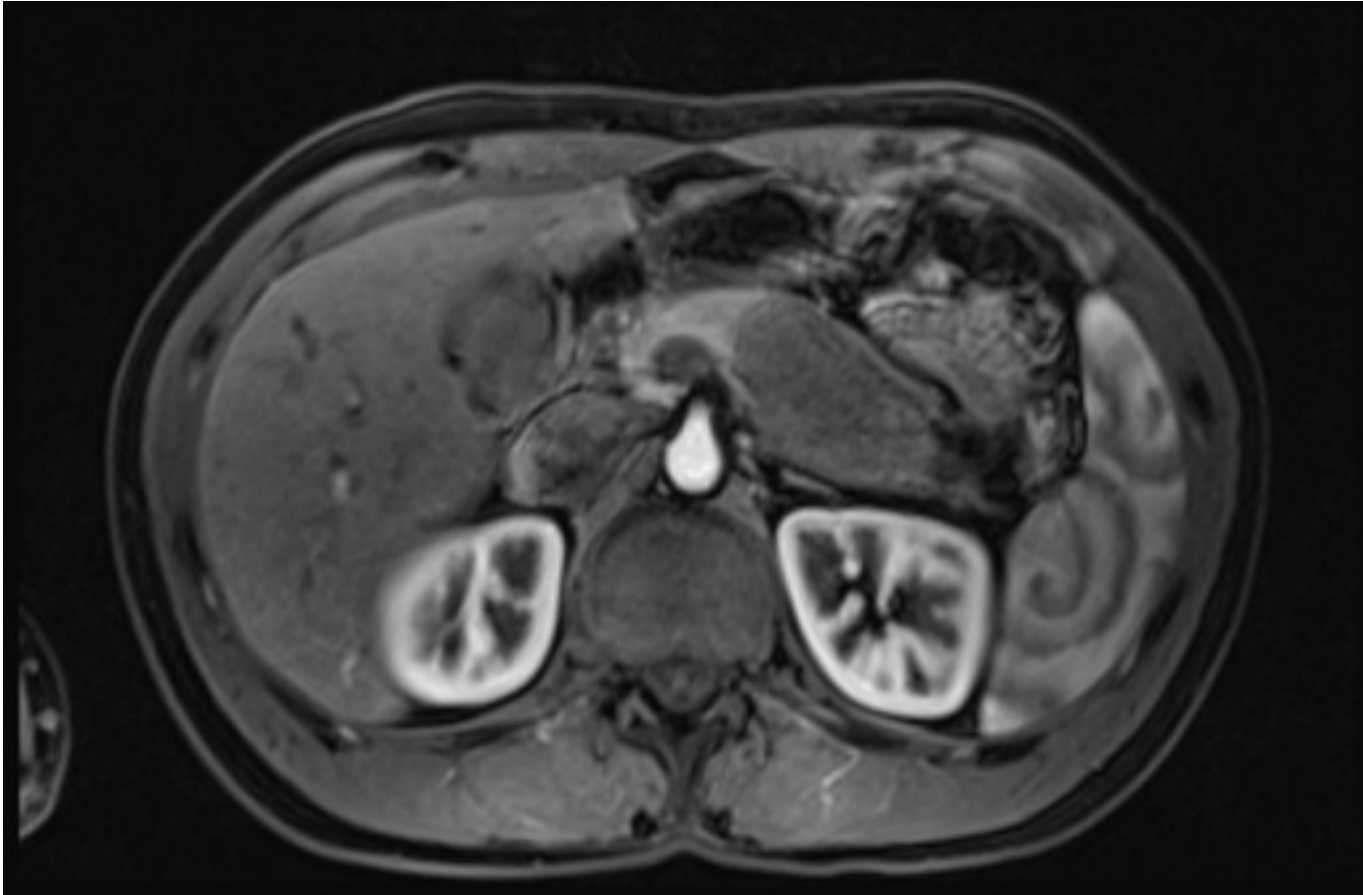
Echoguided needle used to perform interventional procedures

Magnetic Resonance Imaging

MRI

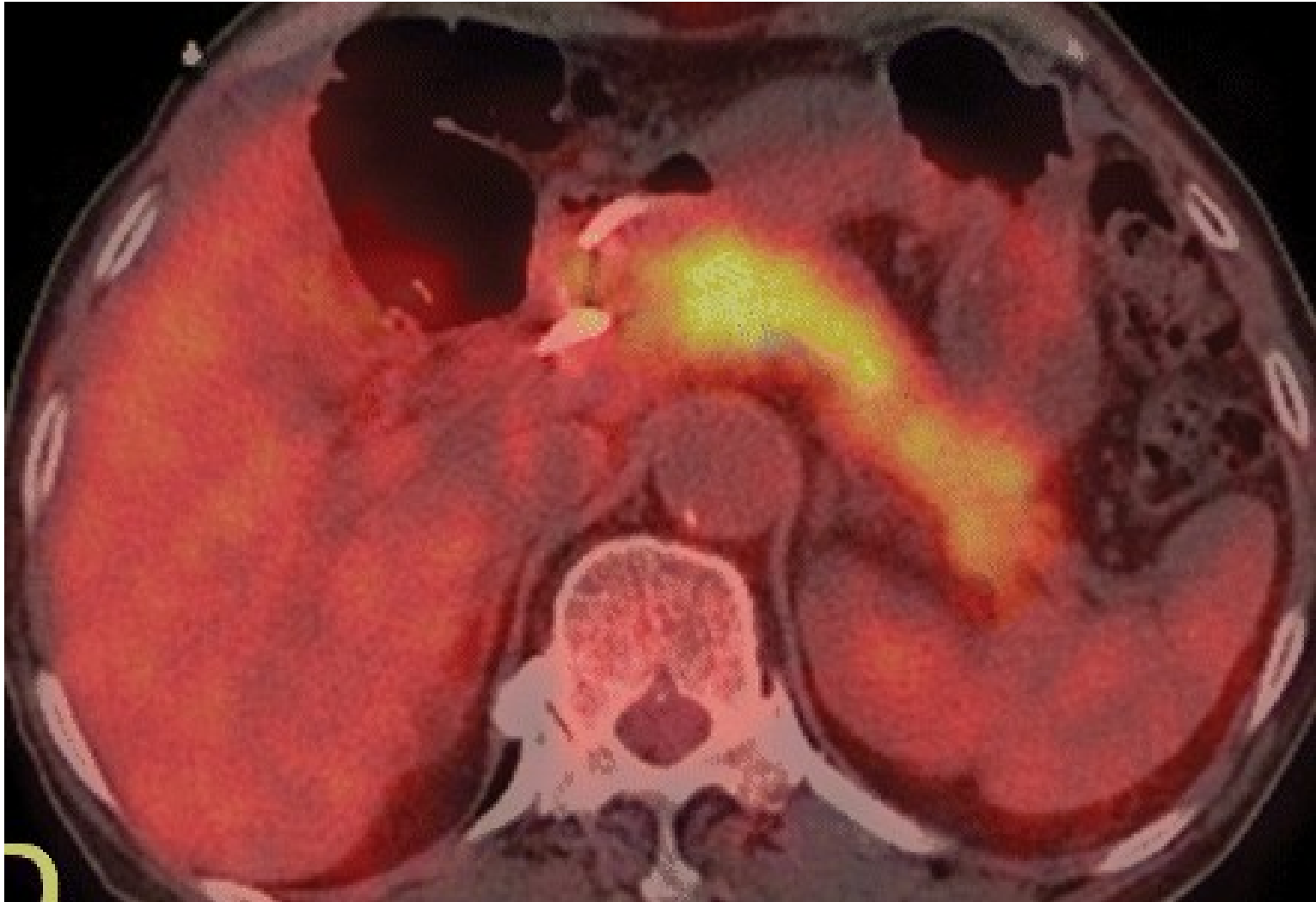
Magnetic Resonance Cholangio- Pankreaticography

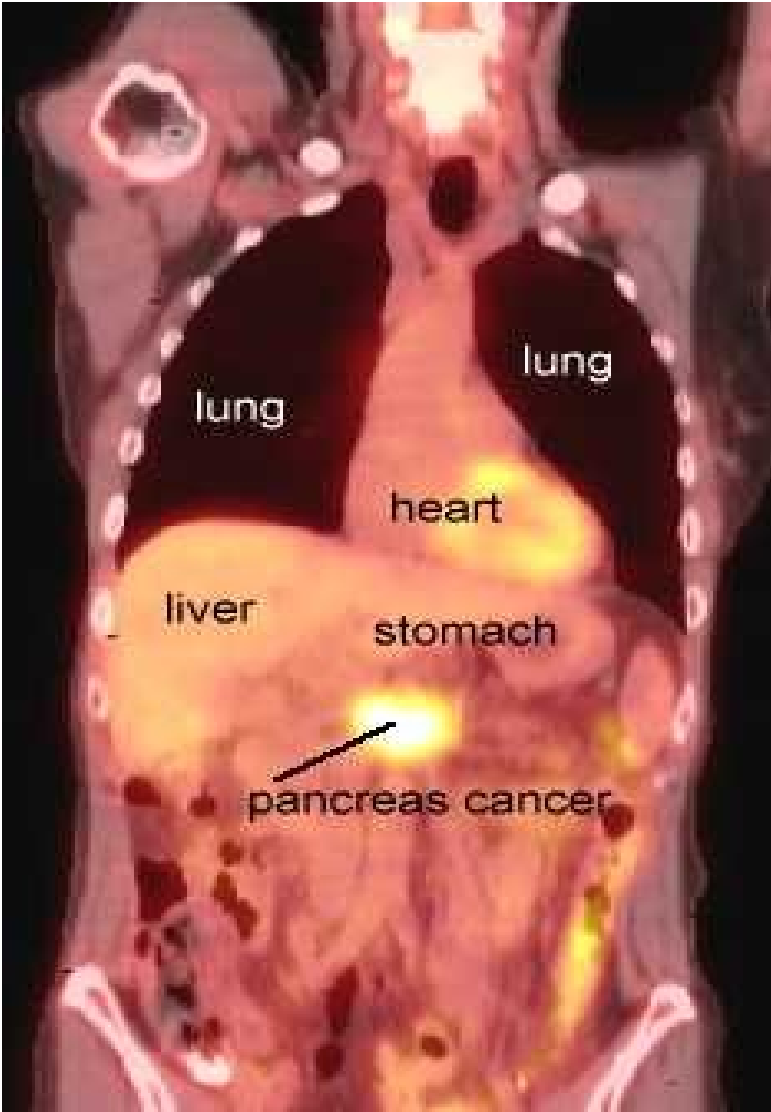
MRCP

PET / CT

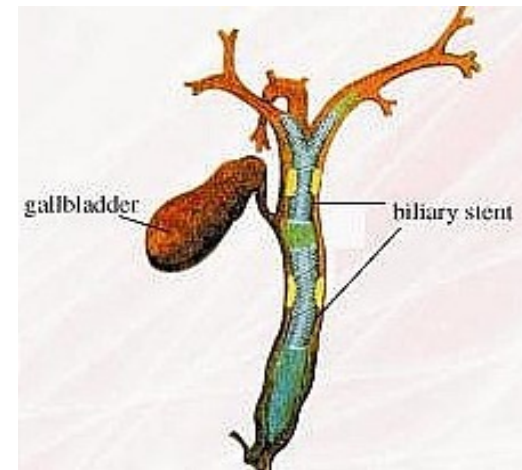
Endoskopická Retrográdní
Cholangio Pankreatikografie

ERCP

Drenáž žlučových cest

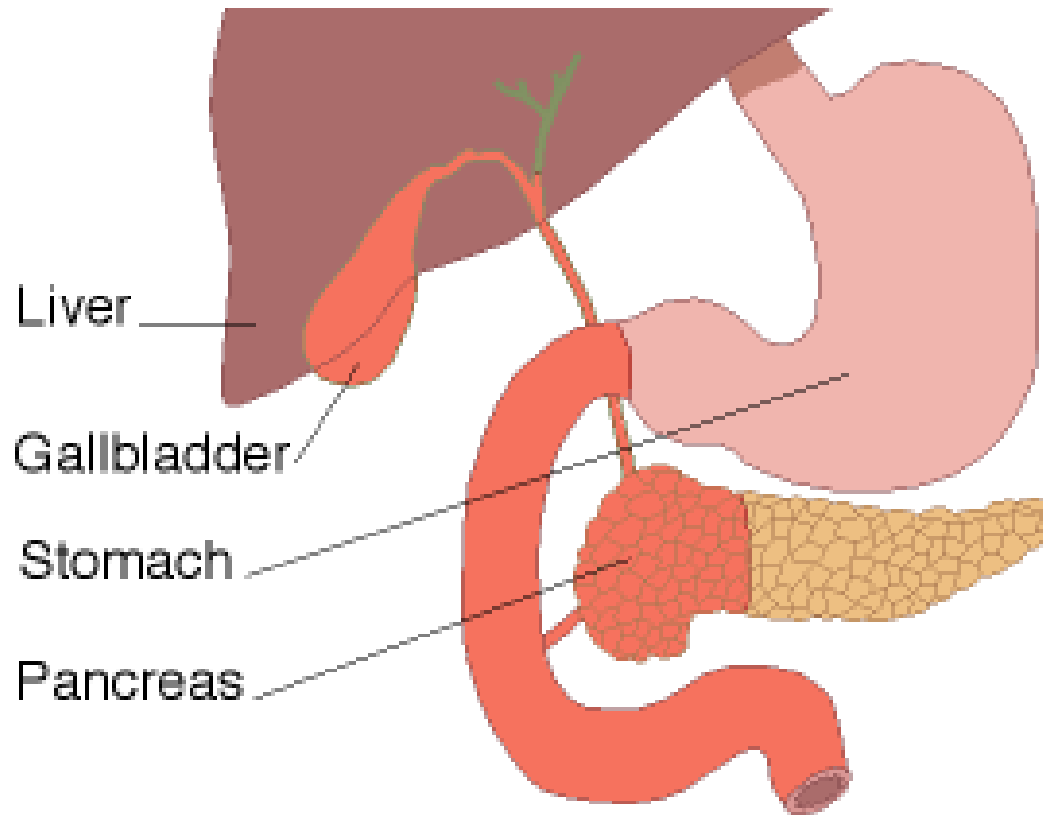
ERCP

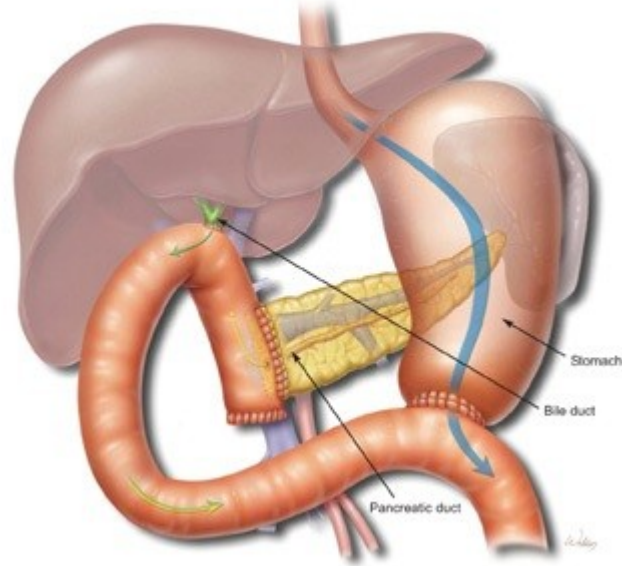
Typy chirurgických výkonů na pankreatu

- Pankreatoduodenektomie
- Centrální pankreatektomie
- Distální splenopankreatektomie
- Distální „spleen-preserving“ pankreatektomie
- Enukeace
- Drenážní a bypassové operace

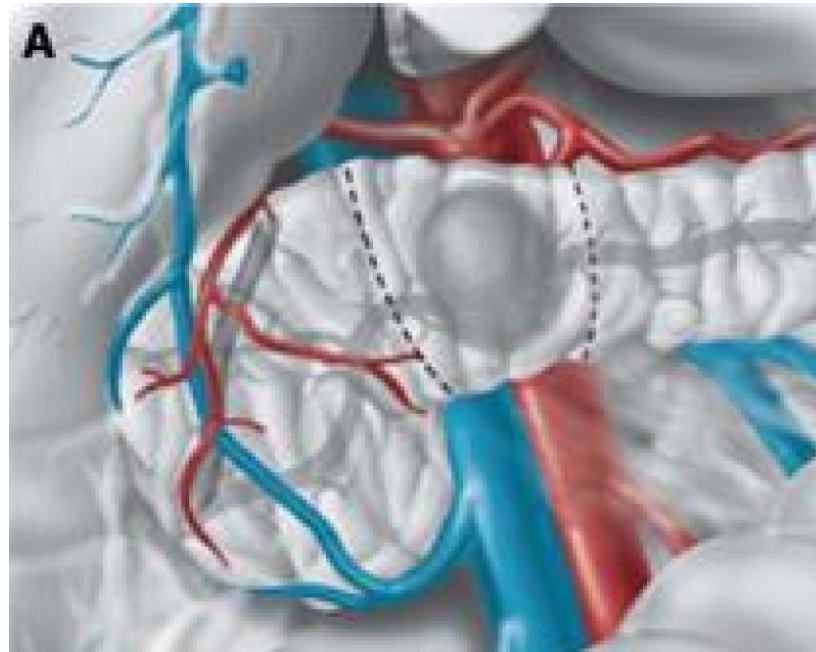
Pankreato-duodenektomie

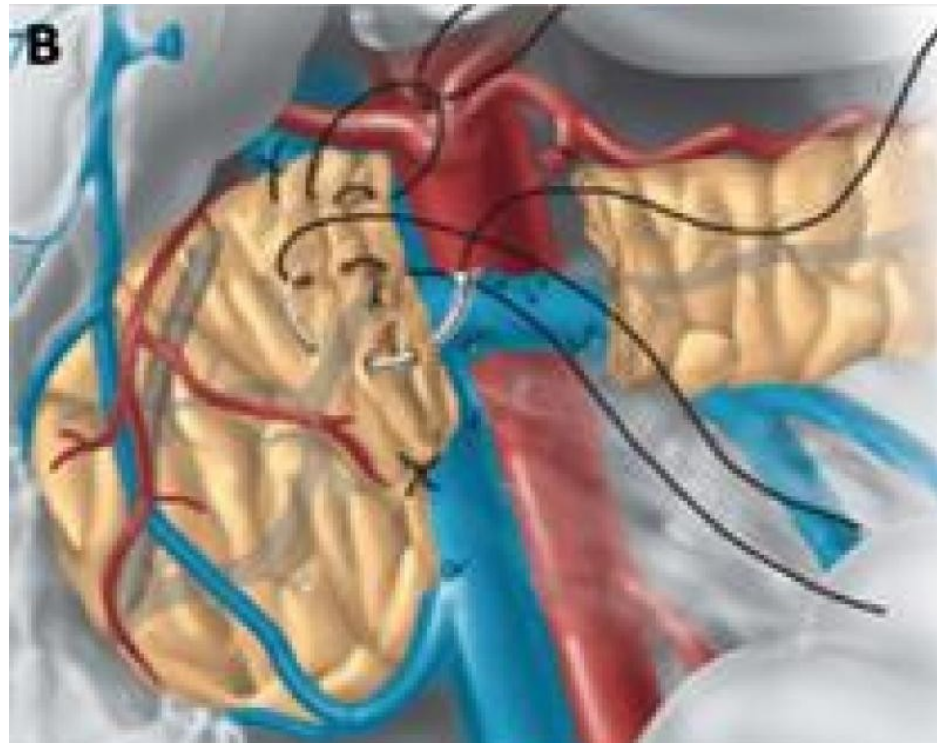
Pankreato-duodenektomie rekonstrukce

Centrální Pankreatektomie

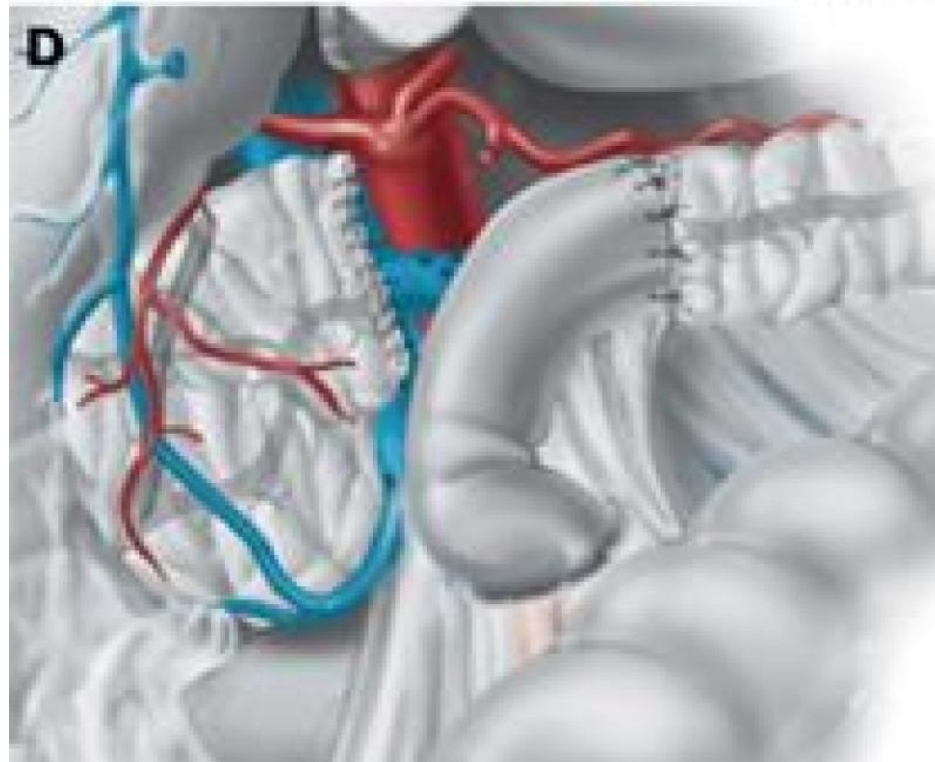

Centrální pankreatektomie

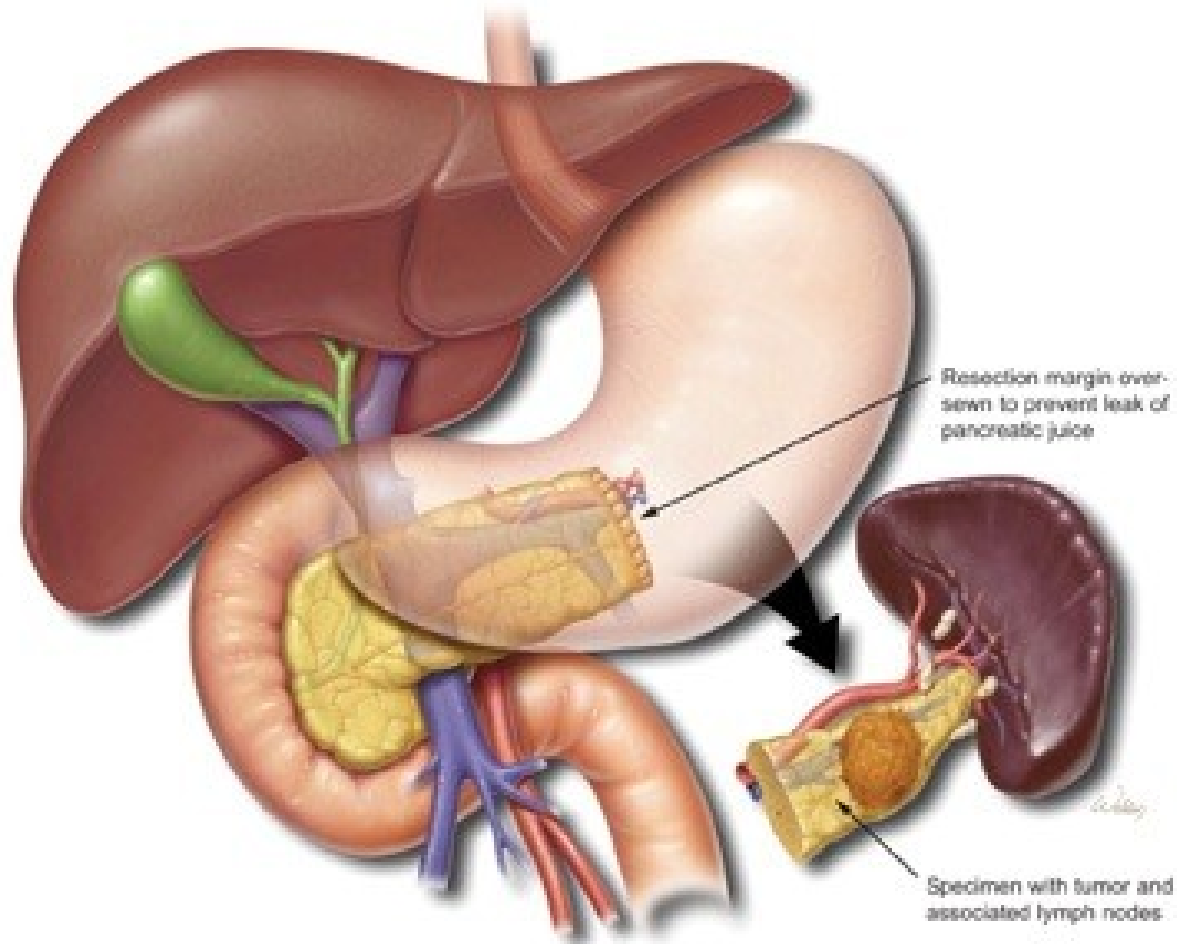

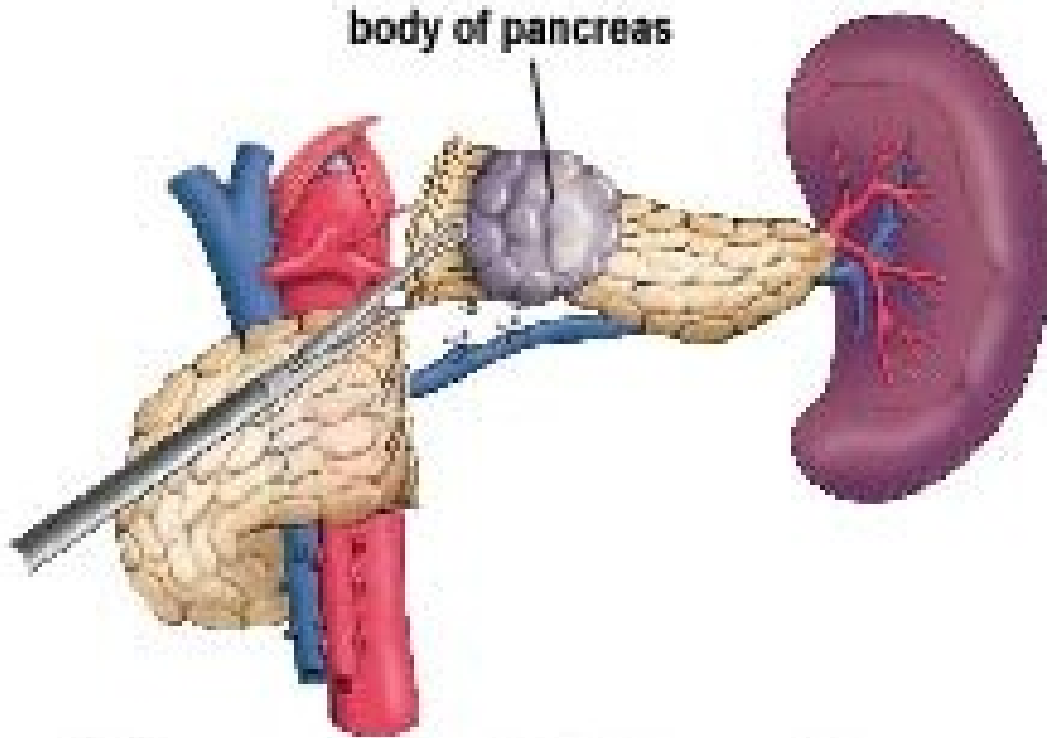
Centrální pankreatektomie

Splenopankreatektomie

Distální „spleen-preserving“ pankreatektomie

Enukleace

Inzulinom

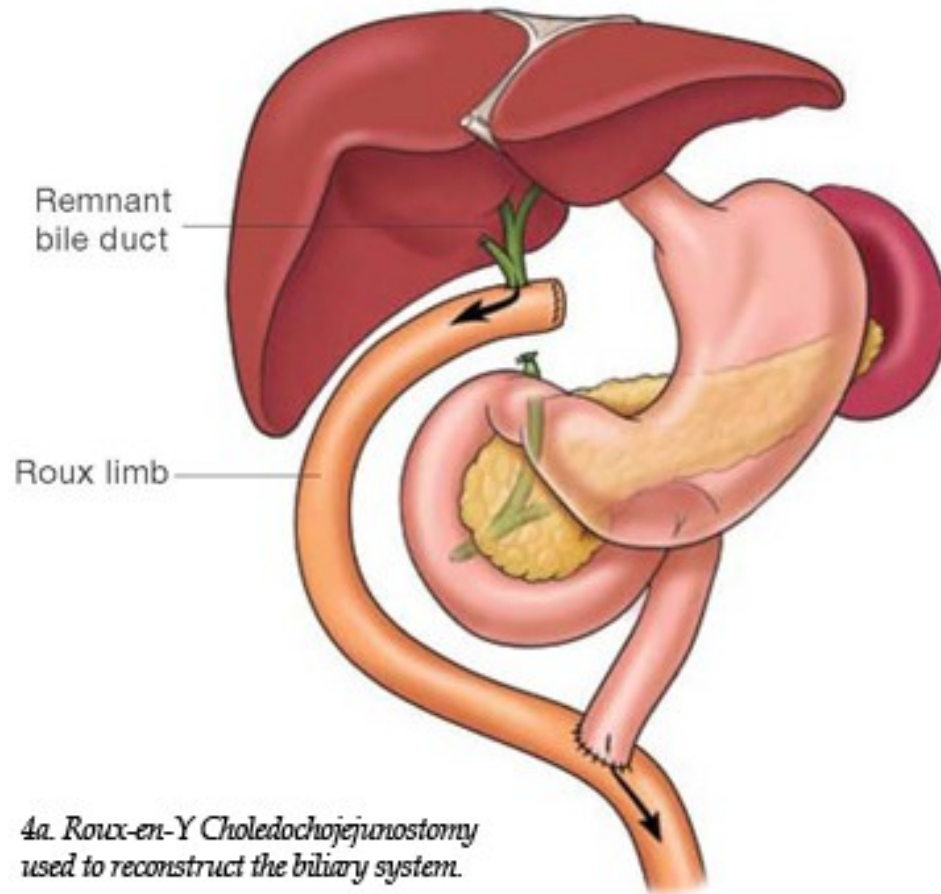
Bypassové a drenážní operace

Hepatiko-jejuno anastomóza sec. Y-Roux

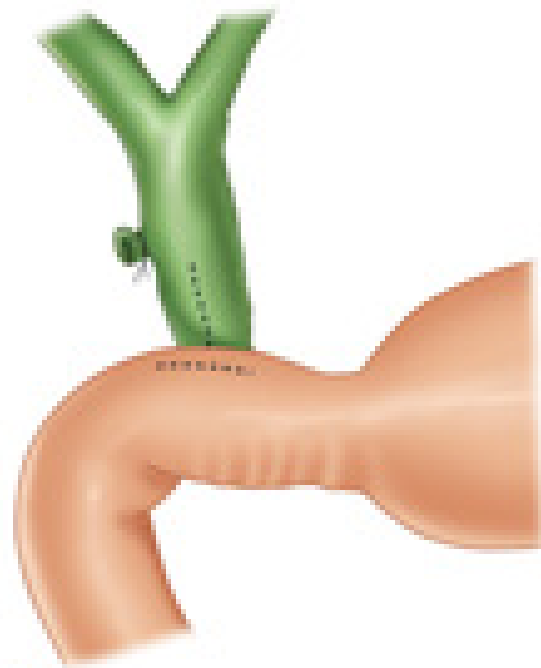

César Roux

1857-1934

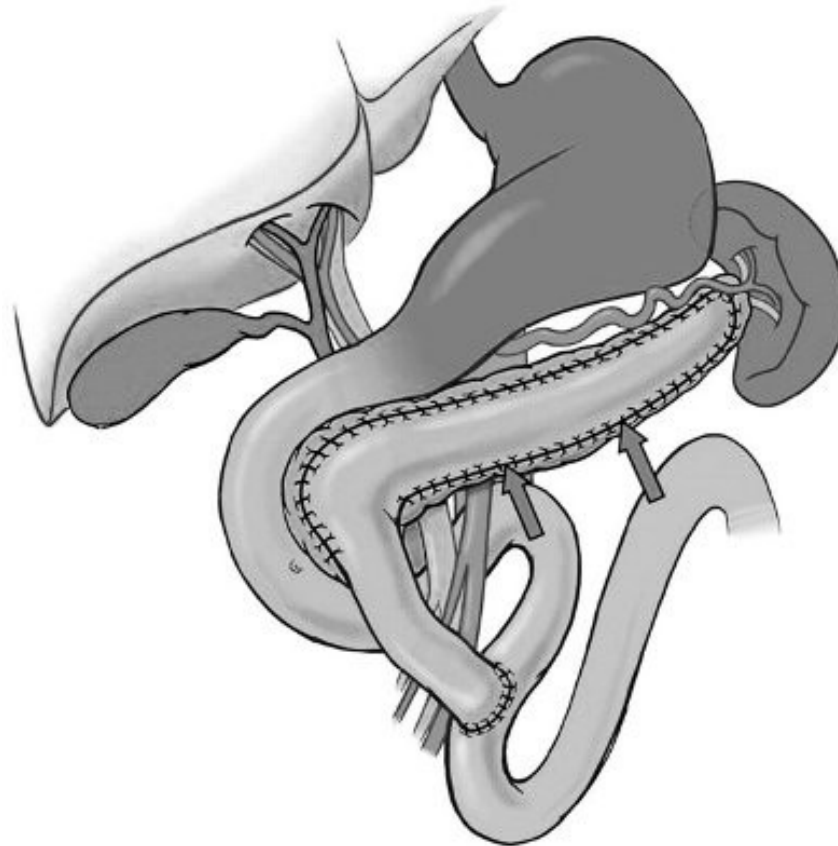

Choledocho-duodeno anastomóza

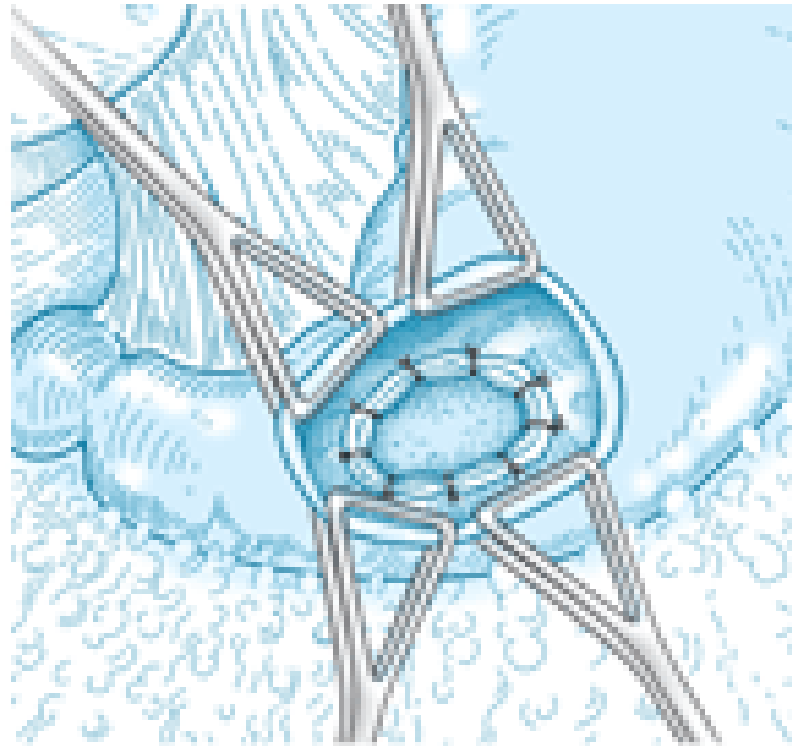
A

Pankreato-jejuno anastomóza sec. Partington-Rochelle

Pseudocysto-gastro anastomóza sec. Jurasz

Completion of
pseudocyst-gastrostomy

Incidence patologií pankreatu

Akutní pankreatitida 54-400 / 100 000

Karcinom pankreatu 20 /100 000

Chronická pankreatitida 5-10 / 100 000

Cystické tumory 2% všech pankreatických malignit

Neuroendokrinní nádory pankreatu 0,32 / 100 000

Trauma pankreatu

0,2% všech traumat

Vrozené vývojové vady

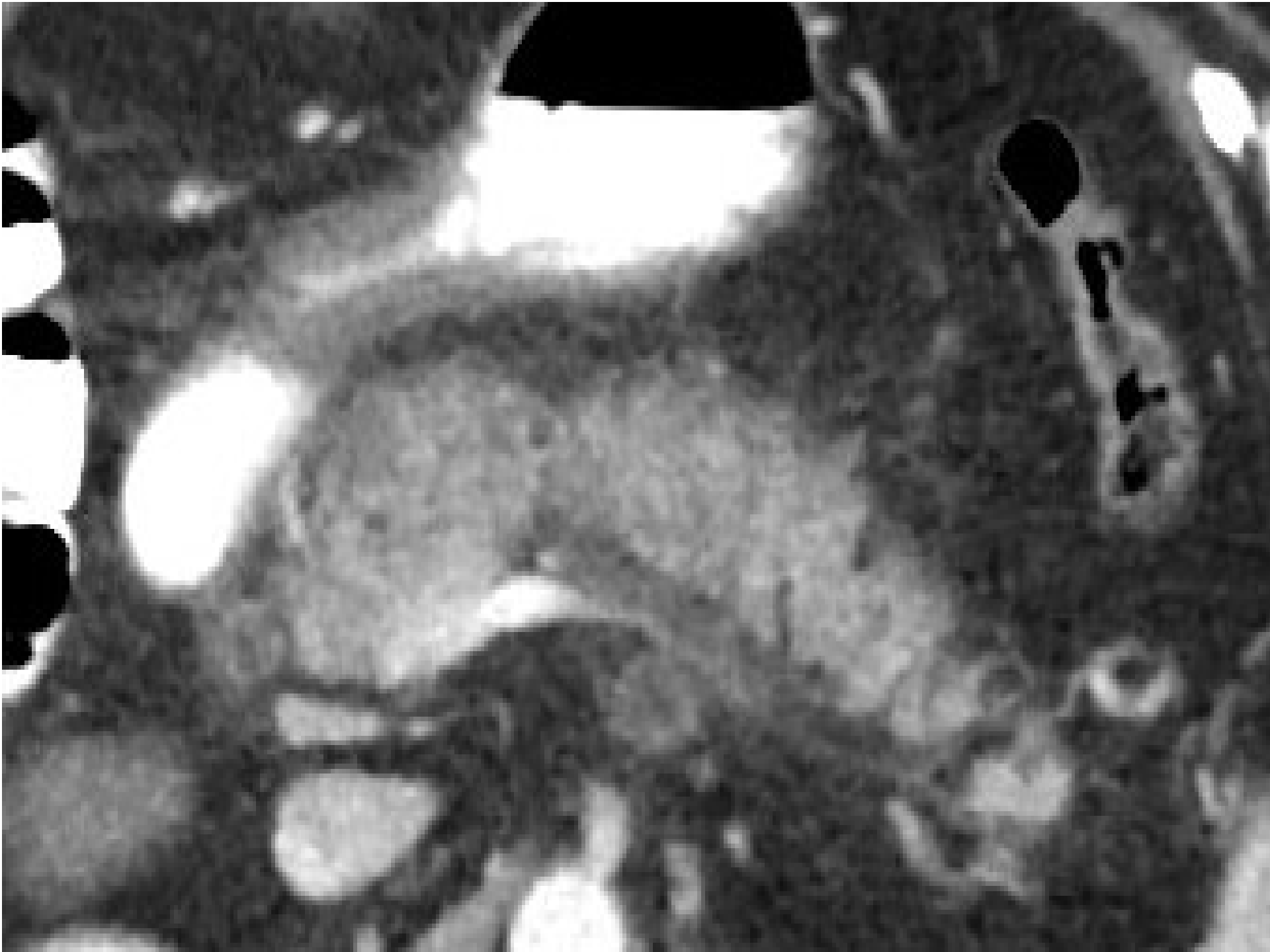
Metastázy nádorů jiných lokalizací (Grawitz, KRK atd.)

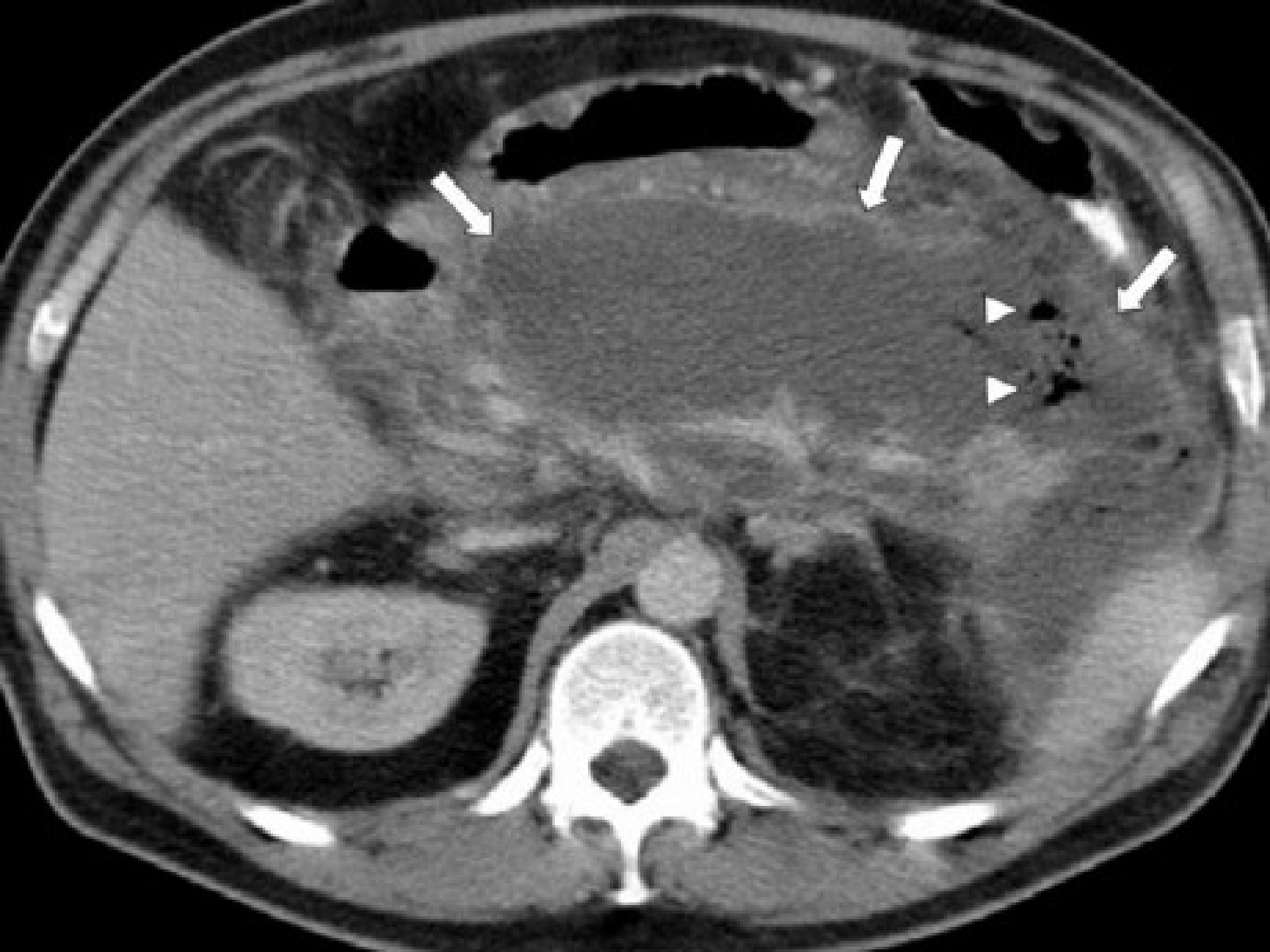
Akutní pankreatitida

Bolesti břicha

Hyperamylázemie

CT obraz pankreatitidy

Akutní pankreatitida

etiologie

- Biliární
- Toxonutritivní (alkoholická)
- Po ERCP

Akutní pankreatitida

příznaky

- Bolesti břicha - v epigastriu vystřelující do zad
- Zvracení
- Subfebrilie až febrilie
- Subileozní stav
- U těžkého průběhu šokový stav, peritoneální dráždění

Akutní pankreatitida

Terapie

- Analgetika
- Infuzní terapie
- ATB
- Enterální nutrice
- V indikovaných případech endoskopická, intervenčně radiologická či chirurgická intervence.

Chirurg řeší pouze komplikace akutní pankreatitidy

- Chirurgické řešení je obecně metodou poslední volby, kdy už jiné metody selhaly nebo je nebylo možné použít
  - Nekrektomie pankreatu + lavage dutiny břišní
- Časná cholecystektomie po atace akutní biliární pankreatitidy

Karcinom pankreatu

Akutní pankreatitida

Neuroendokrinní nádory pankreatu

Cystické tumory pankreatu

Chronická pankreatitida

Vrozené vývojové vady

Traumata

Karcinom pankreatu

Česká Republika první na světě

Nádor 6.-8. decenia

Pozdní diagnostika (80% v době diagnózy neresekabilní)

Predilekčně hlava pankreatu

Iniciální příznak ikterus

Předoperační drenáž žlučovodu není vždy nutná

Hlavním vyšetřením je CT

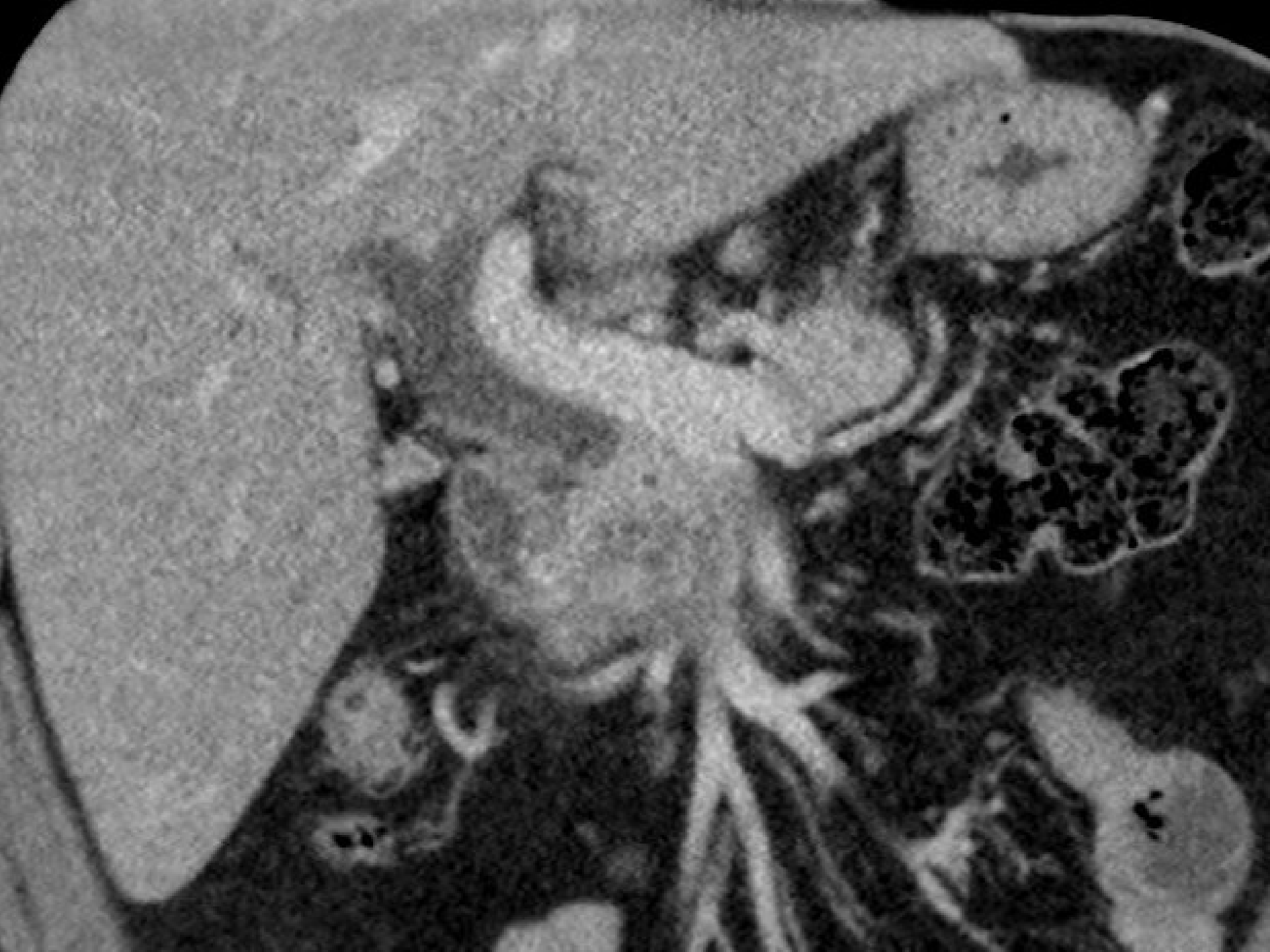
Jedinou terapeutickou metodou resekce s adj. CHT

Medián přežití po resekcí 20-40 měsíců

Karcinom pankreatu příznaky

- Závisí na lokalizaci nádoru!
- Bezbolestný ikterus (hlava pankreatu)
- Bolesti břicha a zad typické pro tumory těla a kaudy
- Ascites již známky peritoneální diseminace

Terapie

- Za jedinou potenciálně kurativní léčebnou metodu je považována R0 resekce následována adjuvantní chemoterapií.
- V současnosti je stále více uplatňována neoadjuvantní onkologická léčba.

Chronická pankreatitida

Progredující fibrotizace pankreatu

Nejčastěji toxonutritivní

Chirurg řeší komplikace:

Obstrukce – bypasové operace

Bolesti – resekce či drenážní operace

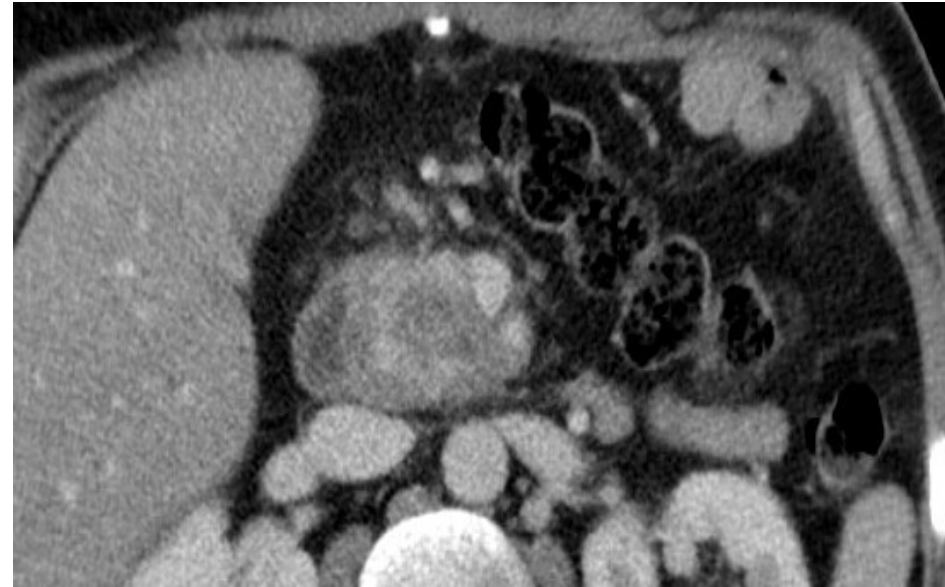
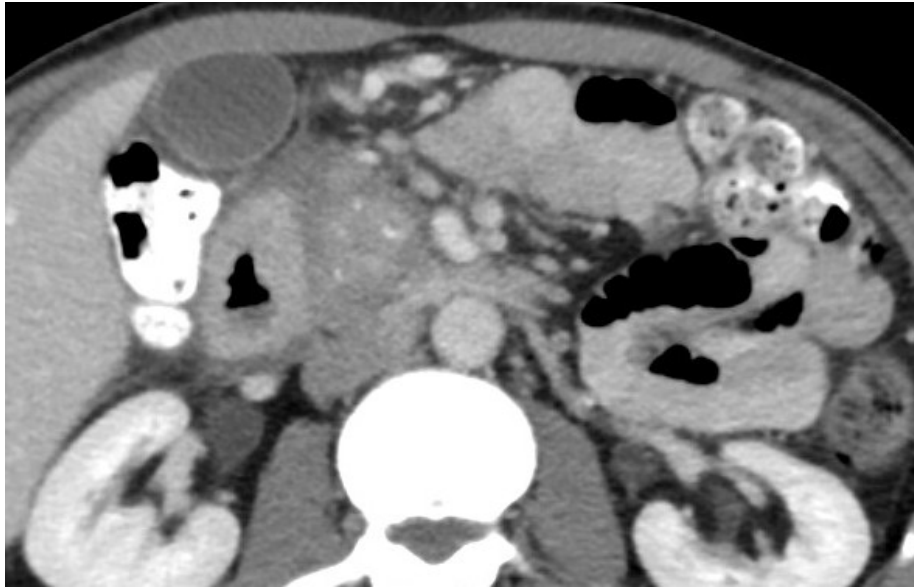

Problém rozlišení

Chronická pankreatitida

vs.

tumor

Cystické tumory

S rostoucím počtem prováděných CT, narůstá záchyt cystoidů pankreatu

pod 40 let	0,5%
70-80 let	25%
nad 80 let	37%

Problém rozlišit pseudocystu od cystického tumoru

Akutní nebo chronická pankreatitida v anamnéze svědčí spíše pro pseudocystu.

V případě cystického tumoru je zvažován resekční výkon

Prognóza výrazně lepší než u karcinomu pankreatu

Serozní cystadenom

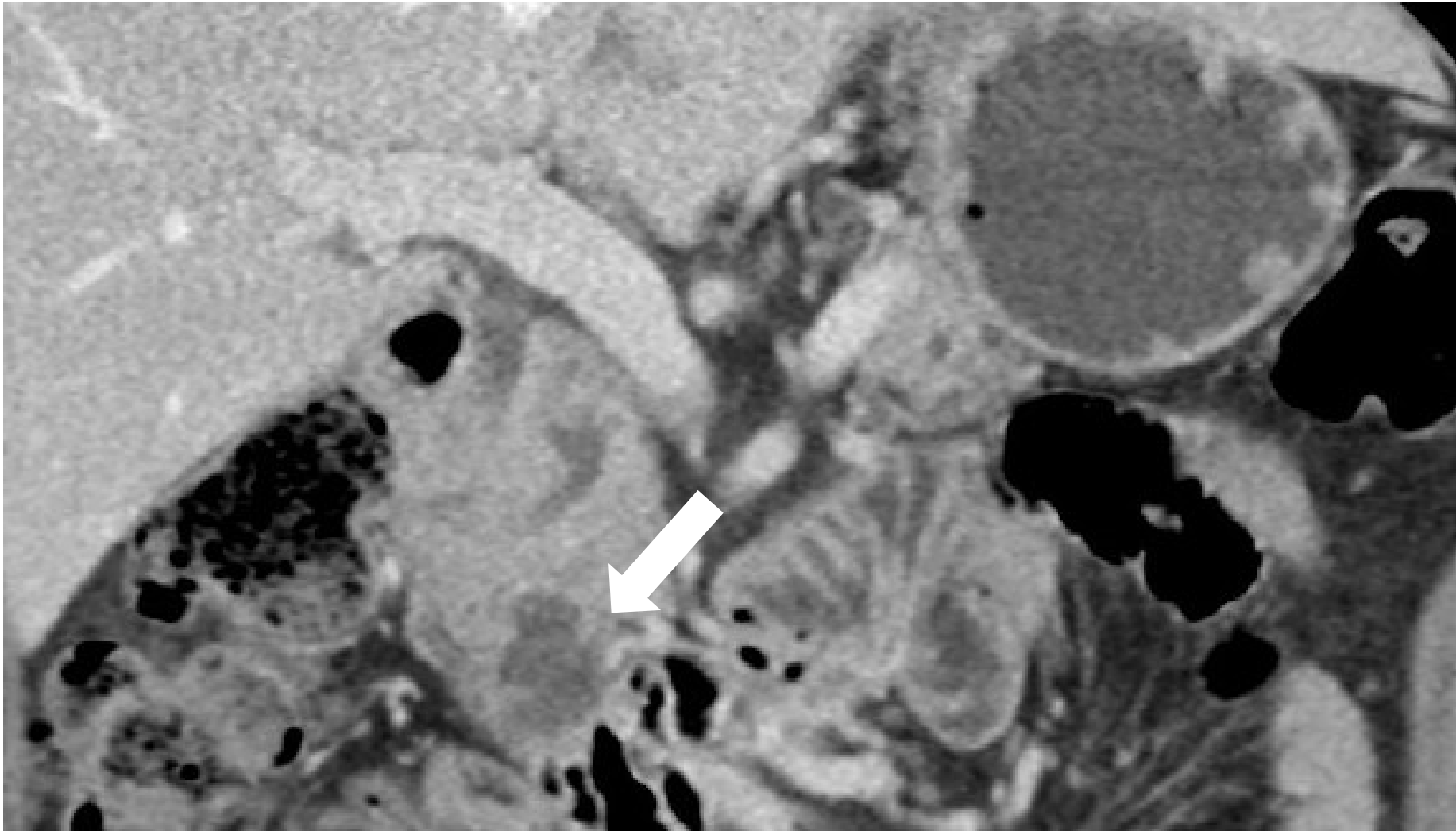

Mucinozní cystická neoplazie

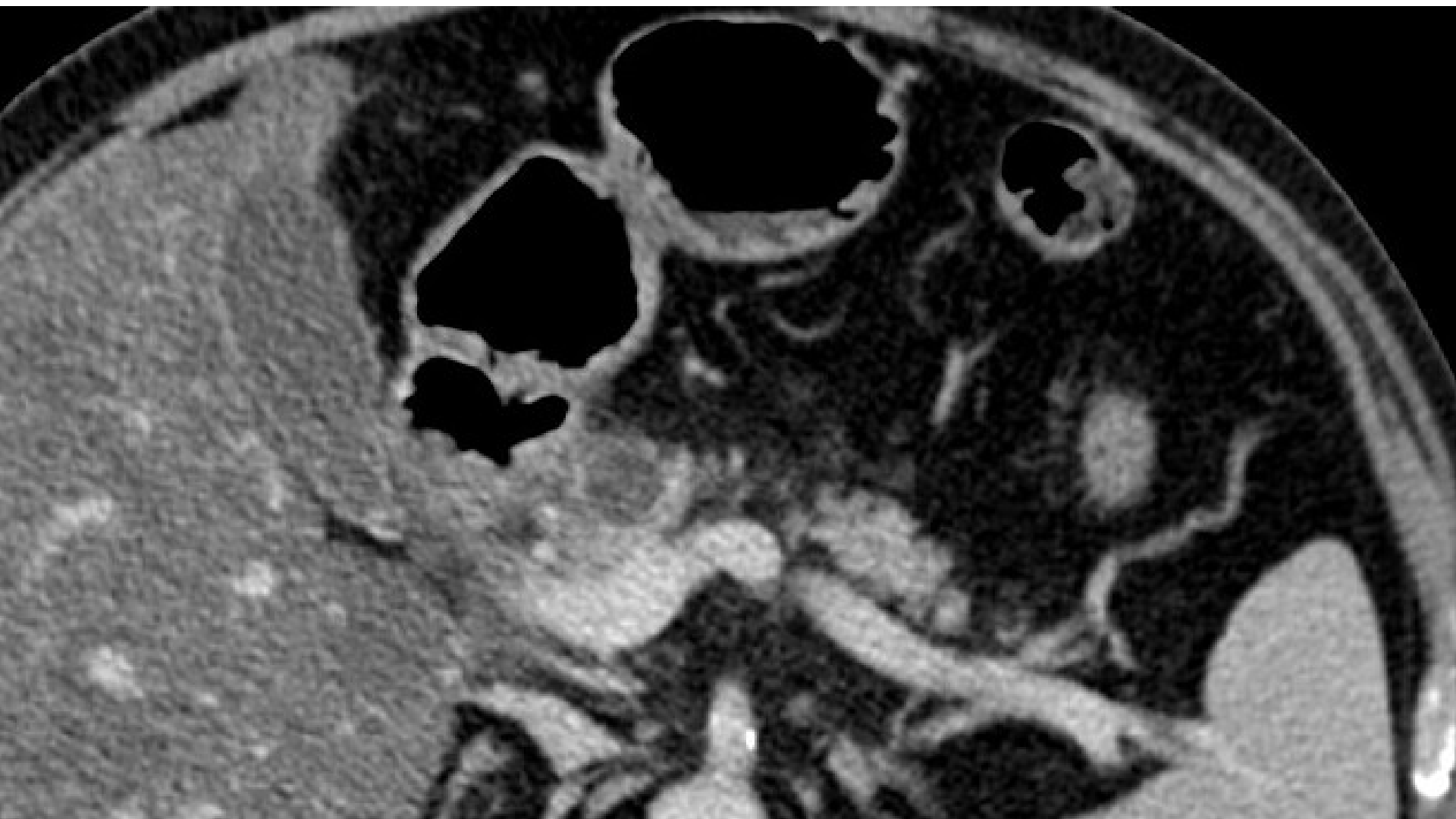

IPMN

intraduktální papilární mucinózní neoplazie

IPMN

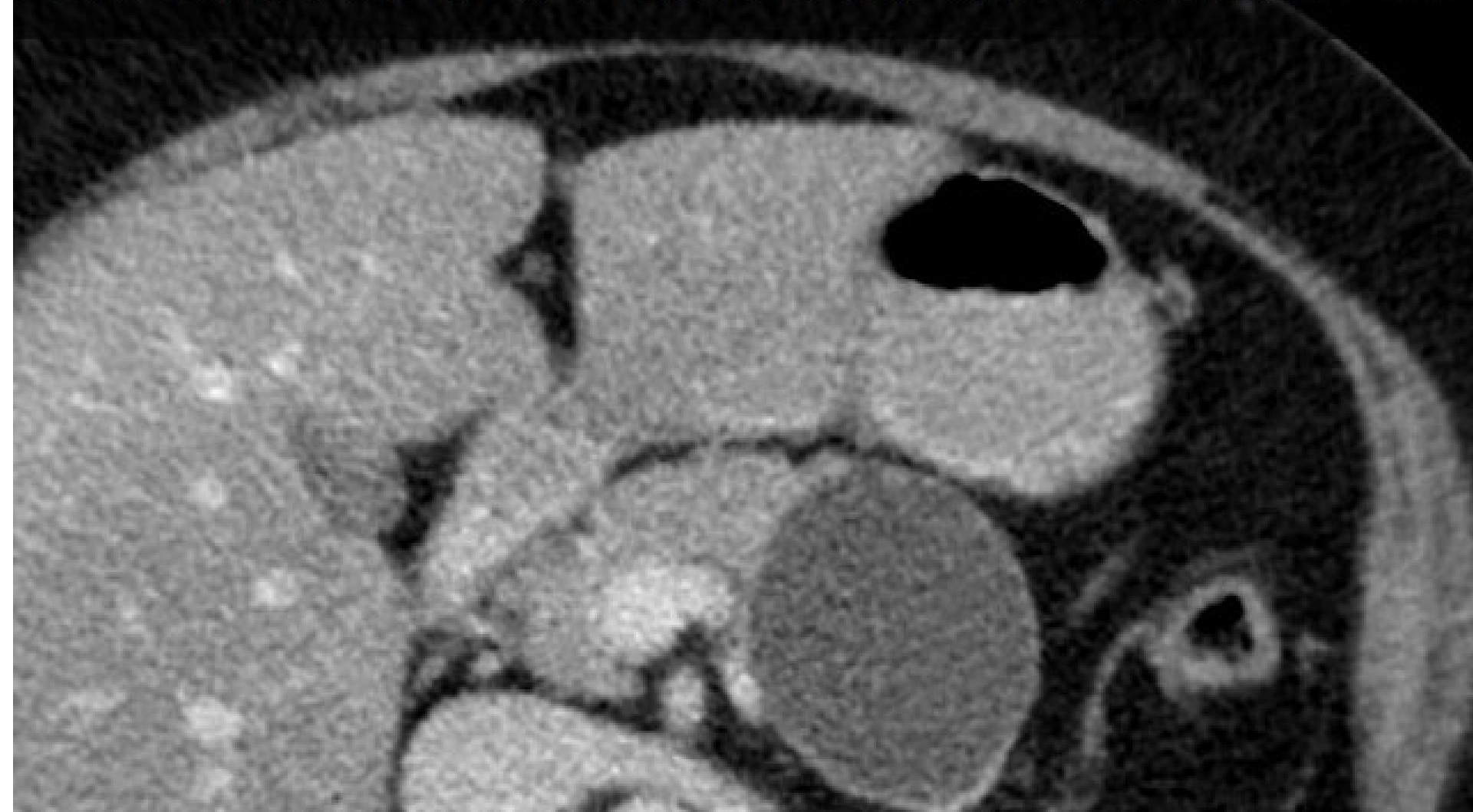
Solidní pseudopapilární tumor

Pseudocysta

18 25.2.2018 25.2.2018 29.9.2017 12.9.2017 3.6.2016 13.11.2015 10.3.2015 23.2.2015 29.8.2014 11.8.2014

Neuroendokrinní nádory

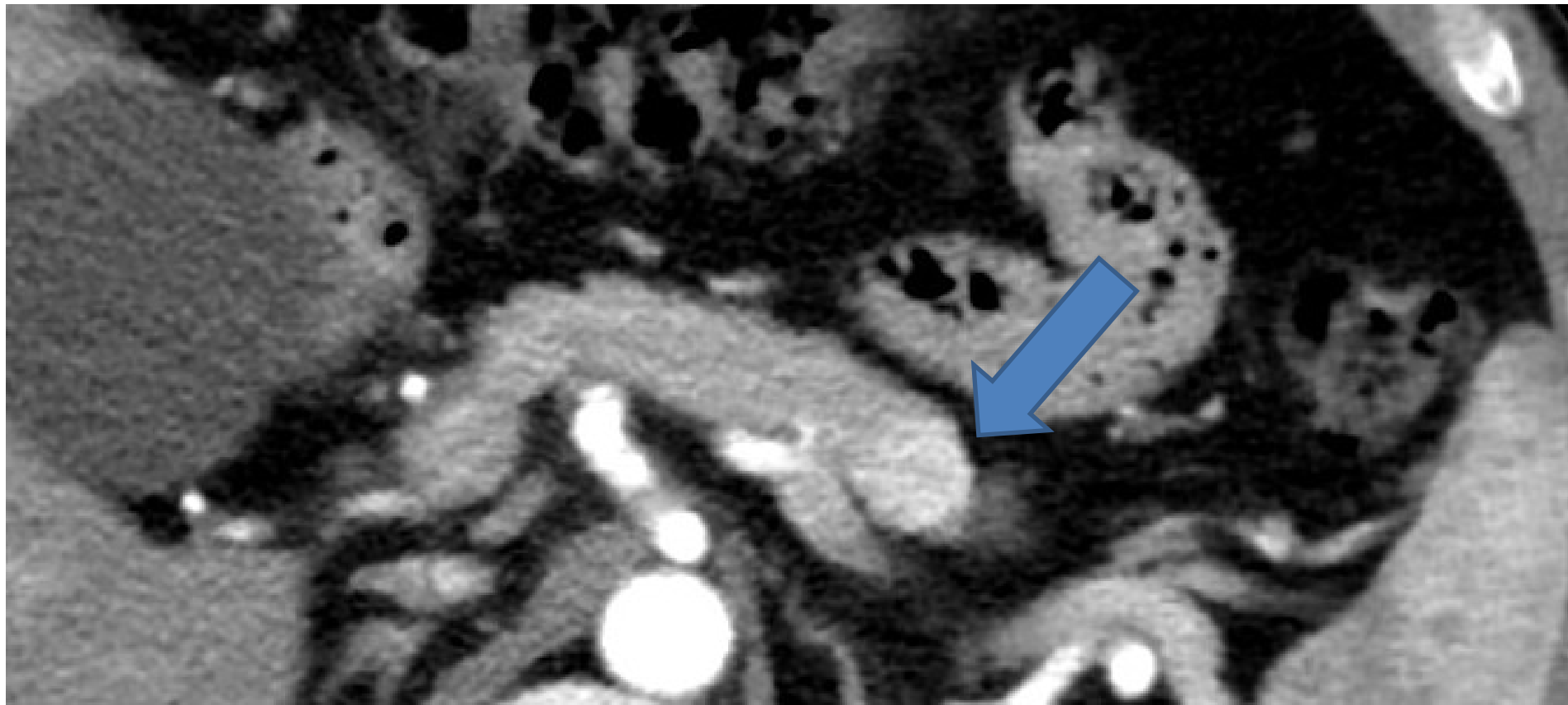
Jsou vzácné

Některé produkují hormony (inzulin atd)

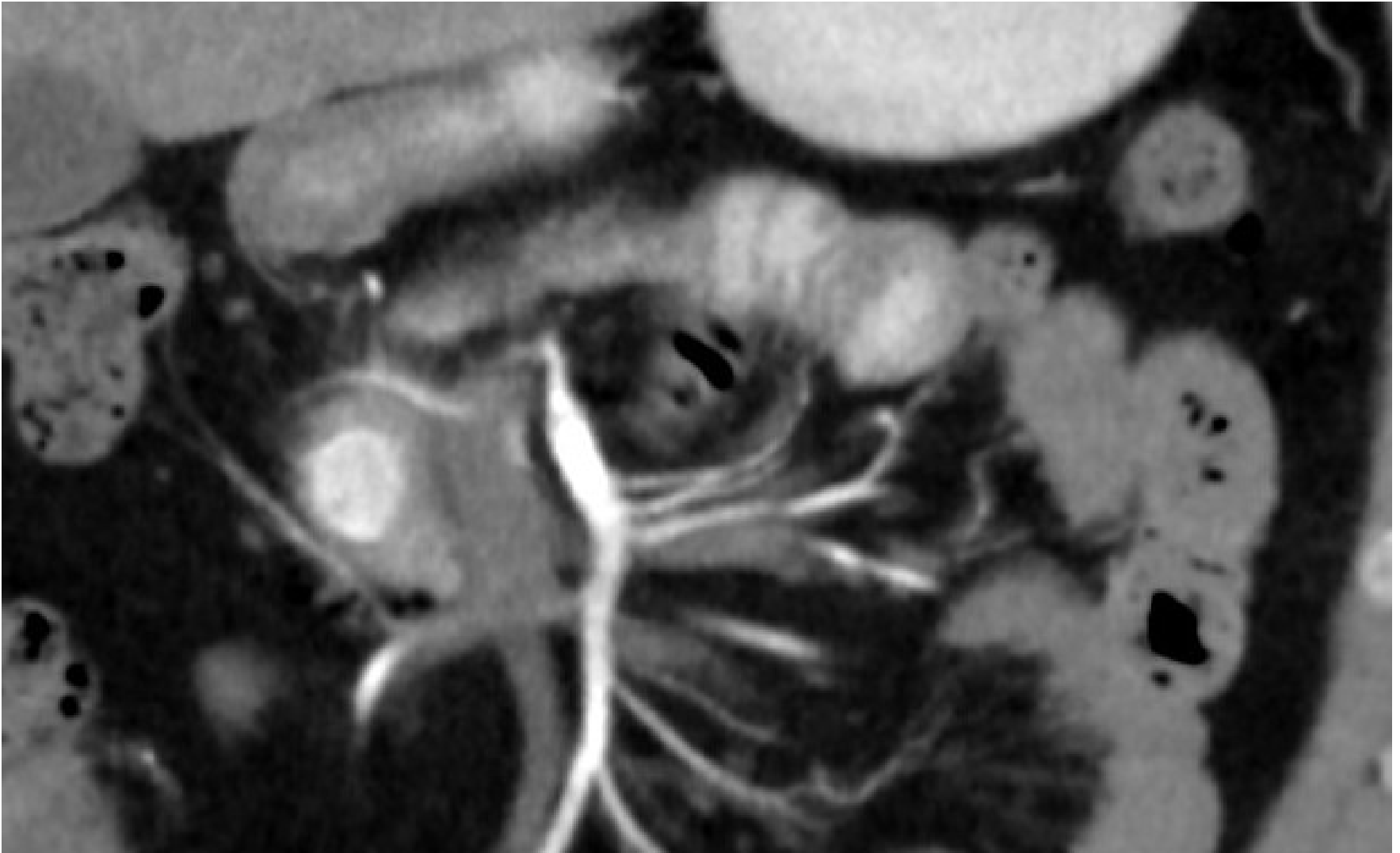
Většinou indikované k resekci. Vyjímkou jsou pouze G1 nádory do průměru 2cm.

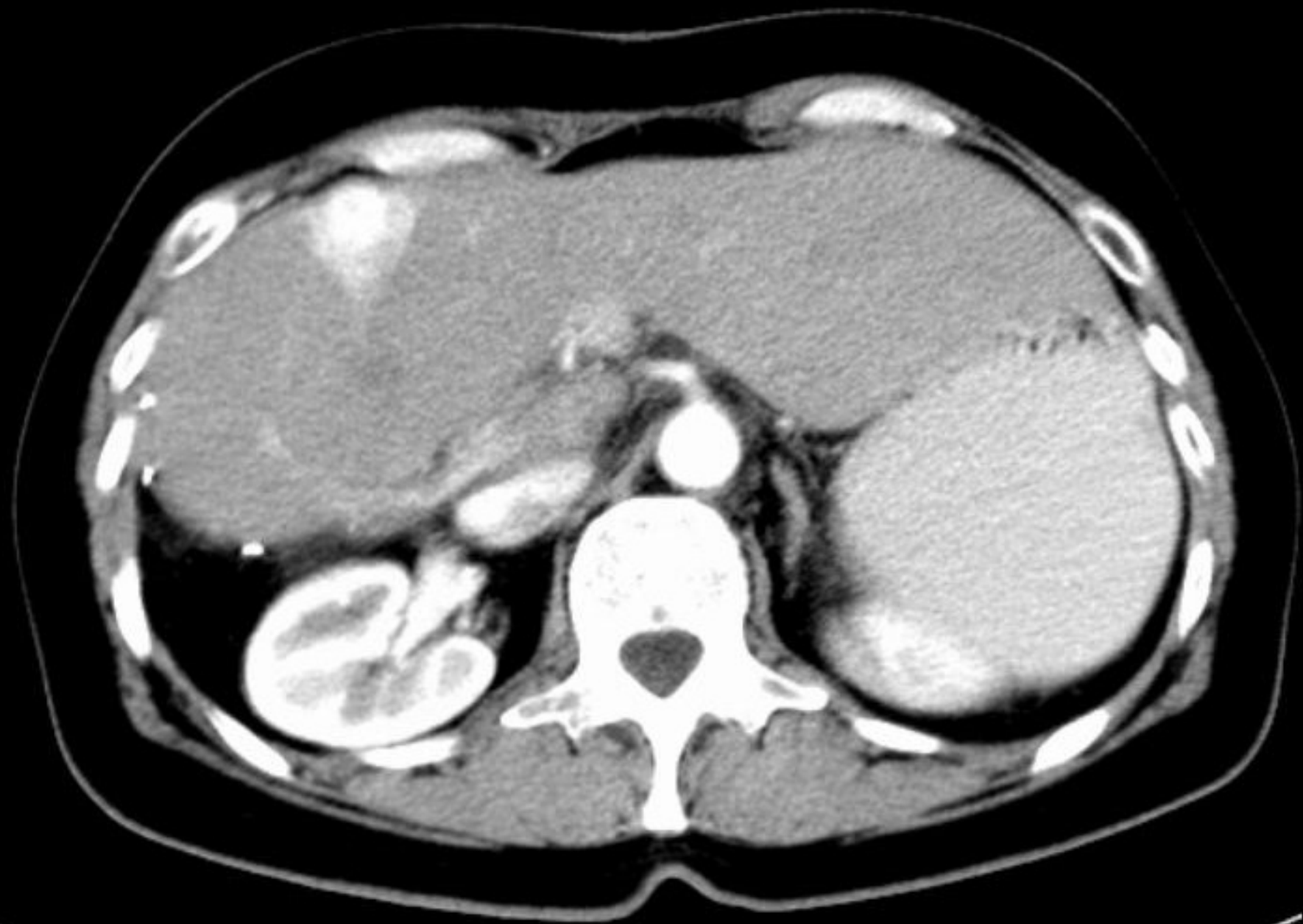
Resekce zvažována i v případě vzdálených metastáz.

Inzulinom kaudy

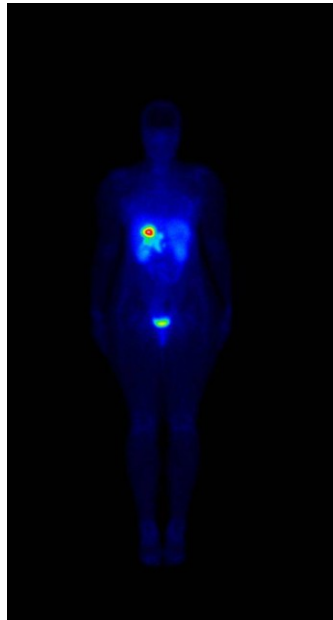
inzulinom

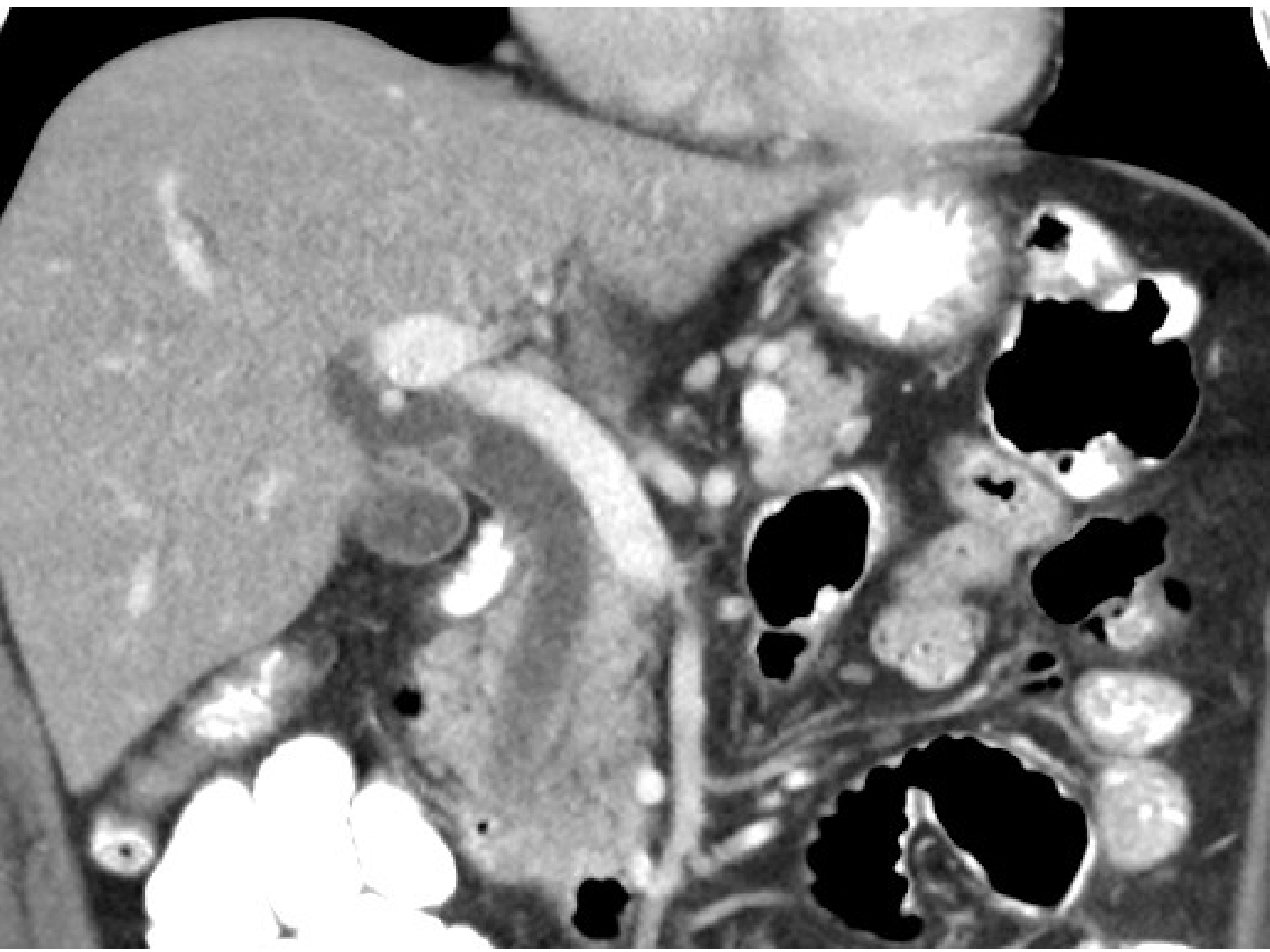
Octreoscan

Zobrazí pouze tumory, které exprimují somatostatinové receptory

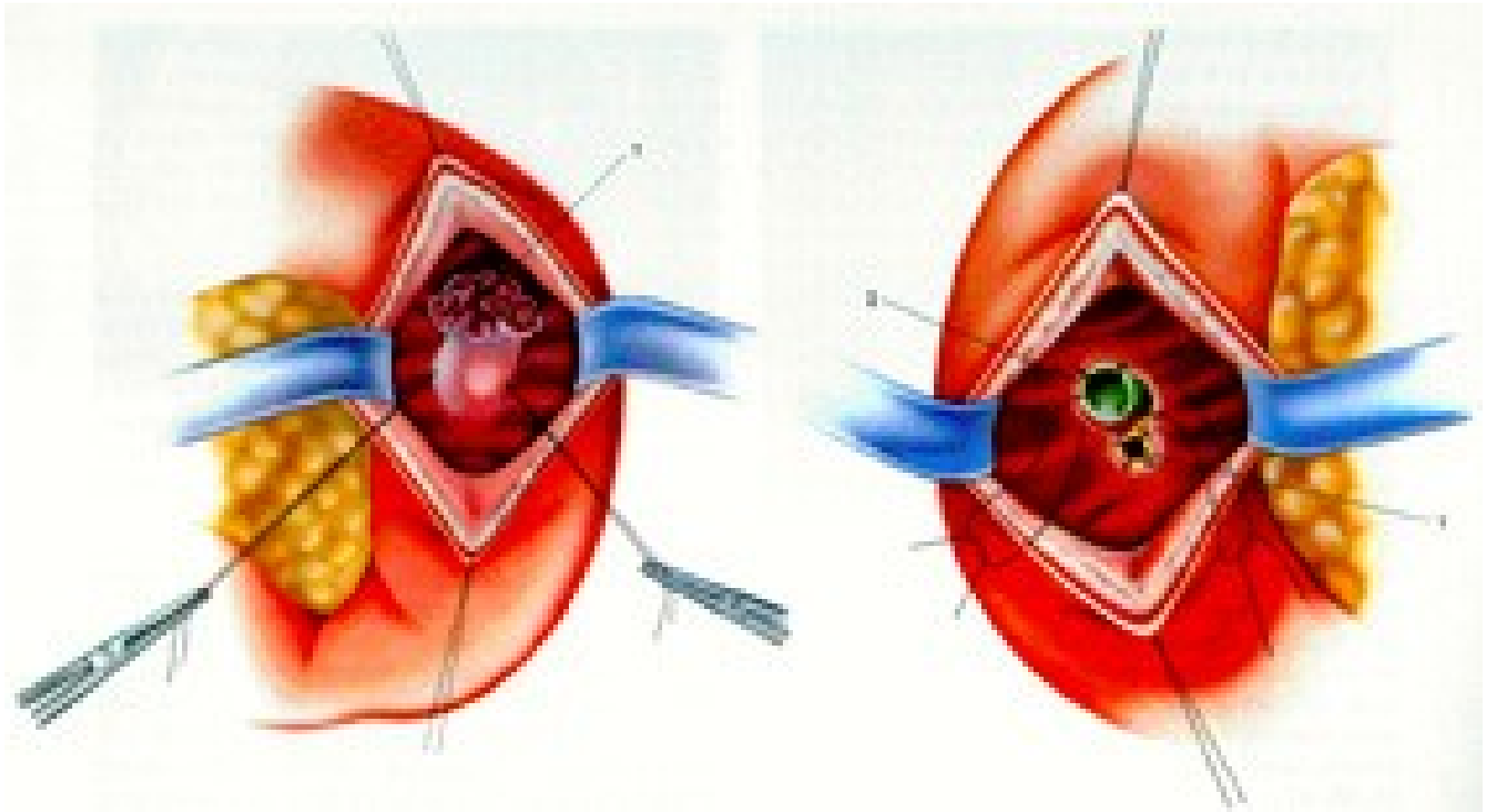
Ampulomy

- Endoskopická ampulektomie
- Transduodenální ampulektomie
- Pankreatoduodenektomie

Transduodenální ampulektomie

Nádory distálního ductus choledochus

- Problém histologické verifikace (ERCP brush-cytologie s omezenou výtěžností).
- Novinkou je tzv. *spyglass* – odhad biologické povahy léze na základě distribuce cév ve stěně choledochu při choledochoskopii - Možnost odběru biopsie pod kontrolou choledochoskopu.
- Pankreatoduodenektomie – vysoká resektabilita, vyšší riziko pooperační pankreatické píštěle.
- V případě karcinomu jen mírně lepší prognóza než u karcinomu pankreatu

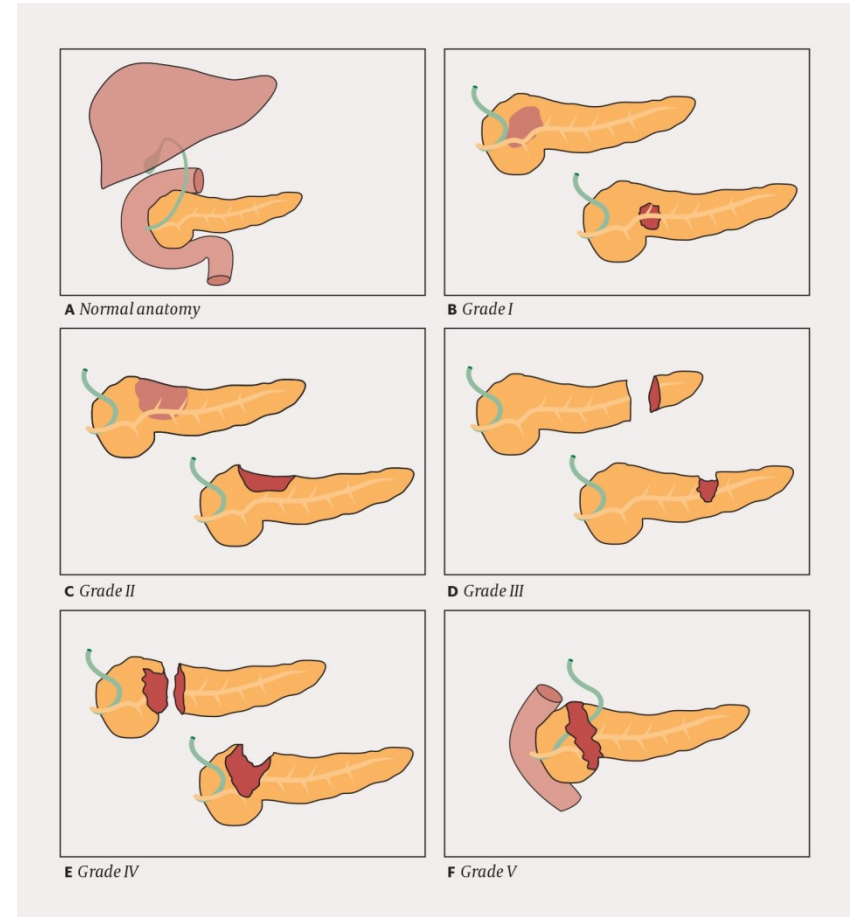
Trauma pankreatu

Méně než 1% všech úrazů

Řešení:

Papilosfinkterotomie se zavedením stentu do Wirsungu nebo peroperační (laparoskopické/ tomické) přiložení drénu.

Resekční výkon pro trauma je raritní

Vrozené vývojové vady

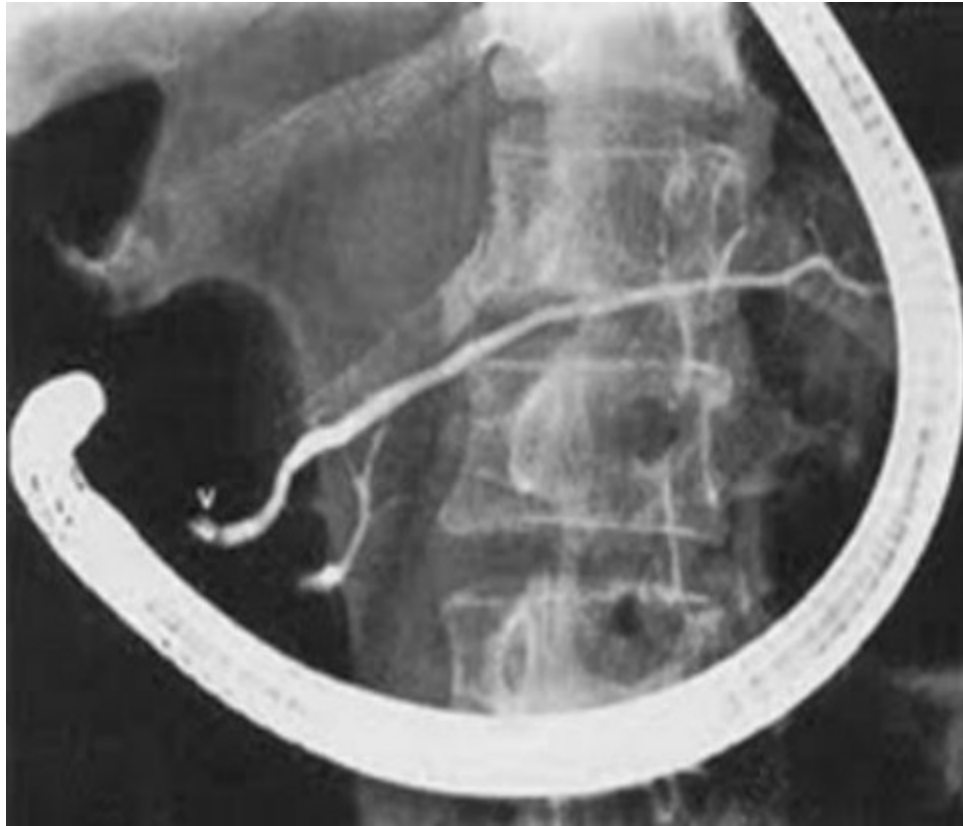
Pancreas anulare

Pancreas anulare

Pancreas divisium

Metastázy nádorů jiných lokalizací

Grawitz

Kolorektální karcinom

Chirurgie sleziny

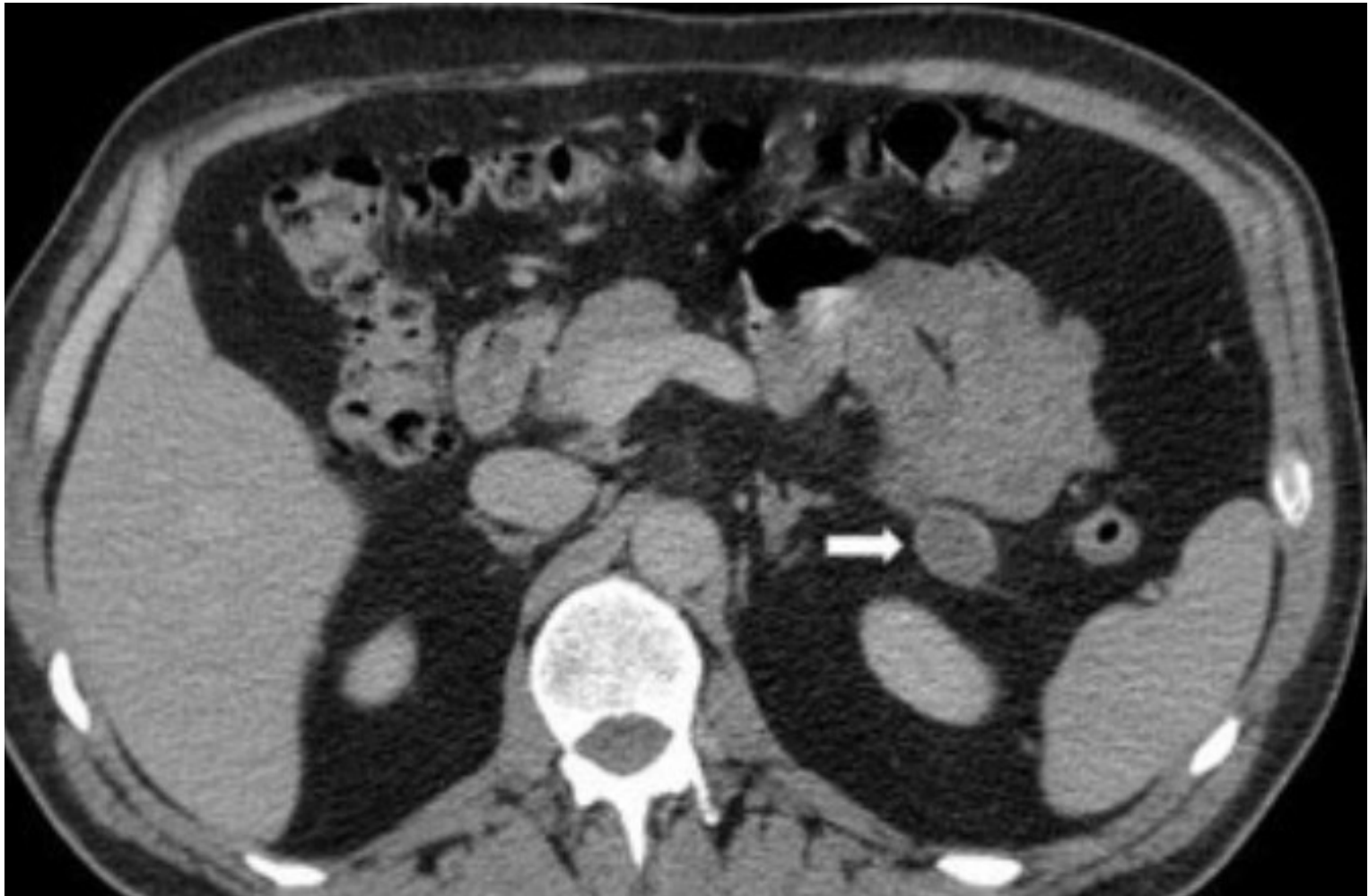
Splenektomie

Indikace:

- **Chirurgické**
  - Trauma
  - Součást onkochirurgického výkonu (resekce) žaludku, kolon, nadledviny či pankreatu
- **Hematologické**
  - Hemolytické anemie
  - trombocytopenie
  - myeloproliferativní syndromy
  - Lymfomy
- **Před elektivní splenektomií z hematologické indikace nutné vždy CT k vyloučení akcesorní sleziny (splenunculu).**

Splenunculus – akcesorní slezina

Chirurgie sleziny

- Před elektivní splenektomií nutnost aktivní imunizace v rámci prevence postsplenektomických infekcí. V rámci prevence těchto infekcí nutnost pohotovostního ATB event. ATB profylaxe.

Konec